

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

GROOMING SEKSUAALIVÄKIVALTANA

Tunnista ja Suojaudu verkossa -opas nuorelle

TEKIJÄ:

Sini Saari

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Tutkinto-ohjelma Sairaanhoitajan tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä Sini Saari	
Työn nimi Grooming seksuaaliväkivaltana – tunnista ja suojaudu verkossa. Opas nuorelle	
Päiväys 1.6.2021	Sivumäärä/Liitteet 45/3
Toimeksiantaja Kuopion Tyttöjen Talo	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Grooming eli internetissä tapahtuva aikuisen tavoitteellinen ja tietoinen pyrkiminen seksuaaliseen kontaktiin alaikäisen kanssa tai alaikäisen suostuttelu seksuaalisiin tekoihin on maailmanlaajuinen ongelma. Suomessa jopa 62 % nuorista on saanut seksuaalisena houkutteluna yhteydenottoja aikuiselta. Syyllisyys ja häpeä tilanteesta voi johtaa tapahtuneen salaamiseen. Grooming aiheuttaa suoraan ja välillisesti uhrille vakavia seurauksia ja pahimmillaan vakavan traumatisoimisen.</p> <p>Opinnäytetyössä tuotettiin opas nuorille groomingin tunnistamiseen ja siltä suojautumiseen. Tavoitteena oli, että oppaan avulla nuoret tunnistaisivat paremmin internetissä groomingin tunnusmerkit, osaisivat suojautua siltä ja tarvittaessa hakea apua groomingin kohteeksi joutuessaan. Opas suunniteltiin 13–17-vuotiaille nuorille, mutta se soveltuu kaikkien nuorten käyttöön. Yhteistyökumppanina ja tilaajana oppaalle oli Kuopion Tyttöjen Talo. Tyttöjen talon ohjaajat voivat hyödyntää opasta osana ennaltaehkäisevää seksuaali- ja väkivaltatyötä. Oppaan sisältö on koottu alan kotimaisista ja kansainvälisistä tutkimuslähteistä.</p>	
Avainsanat Grooming, seksuaaliväkivalta, lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, seksuaalioikeudet, nuoret, opas	

Field of Study Social Services, Health and Sports	
Degree Programme Degree Programme in Nursing	
Author Sini Saari	
Title of Thesis Grooming as Sexual Abuse – How to Recognize and Protect Yourself Online. A Guide for a Young Adult	
Date 1.6.2021	Pages/Appendices 45/3
Client Organisation /Partners Kuopion Tyttöjen Talo (House for Girls of Kuopio)	
<p>Abstract</p> <p>Grooming is a worldwide problem, where adults knowingly try to get in sexual contacts with a minor or try to persuade them into sexual acts. In Finland 62 % of young adults have reported that they have got messages from adults where they try to persuade the young people to engage in sexual acts. The feeling of guilt and shame could lead to hiding the whole issue. Grooming can cause serious difficulties and problems for the young adult either directly or indirectly and it can even lead to their becoming severely traumatised.</p> <p>As part of this thesis a guide on how to recognize and protect yourself from grooming was made for young adults. The aim of this project was to make it easier for young adults to spot the characteristics of grooming, teach them how to protect themselves from it, and, if needed, advise them to get help. The guide was made for young adults aged 13 to 17, but it can be useful to all young adults. The client organisation of the work was Kuopion Tyttöjen Talo. Tyttöjen Talo's counsellors can use the guide as part of their preventive sexual abuse and violence work. Both national and international studies were used as source material for the guide.</p>	
<p>Keywords</p> <p>Grooming, sexual abuse, sexual abuse of minor, sexual rights, young adults, guide</p>	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	GROOMING ELI SEKSUAALINEN HOUKUTTELU.....	6
2.1	Grooming seksuaaliväkivaltana	6
2.2	Grooming-prosessi	7
2.3	Seksuaalissävytteiset kuvat osana groomingia	9
2.4	Groomingin yleisyys	11
2.5	Seksuaalioikeudet	13
2.6	Grooming ja siihen liittyvä lainsäädäntö	14
3	GROOMINGIN ENNALTAEHKÄISY	15
3.1	Kansallinen ja kansainvälinen ennaltaehkäisy.....	15
3.2	Nuoren seksuaalisuus ja mahdollisuudet suojautua groomingilta	17
4	KEHITTÄMISTYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	20
5	KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS.....	21
5.1	Oppaan tavoite ja kohderyhmä.....	21
5.2	Kehittämistyön suunnittelu.....	21
5.3	Kehittämistyön toteutus.....	23
5.4	Kehittämistyön tuotoksen käyttöönotto ja arviointi	25
6	POHDINTA	26
6.1	Kehittämistyön prosessin ja tuotoksen arviointi	26
6.2	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	28
6.3	Ammatillinen kehittyminen.....	30
6.4	Hyödynnettävyys ja kehittämisideat	32
	LÄHTEET	33
	LIITE 1: PALAUTEKYSELY OHJAAJILLE.....	38
	LIITE 2: PALAUTEKYSELY NUORILLE	39
	LIITE 3: GROOMING SEKSUAALIVÄKIVALTANA – TUNNISTA JA SUOJAUDU VERKOSSA. OPAS NUORELLE	40

1 JOHDANTO

Grooming tarkoittaa aikuisen tavoitteellista ja tietoista pyrkimistä seksuaaliseen kontaktiin alaikäisen kanssa tai alaikäisen suostuttelua seksuaalisiin tekoihin. (Rikoslaki 2011/540, 8b §; National Society for the Prevention of Cruelty to Children 2019). Groomingin tavoitteena on luoda luottamukseen ja tunteisiin perustuva manipuloiva suhde, joka rakentaa pohjaa seksuaaliselle hyväksikäytölle (National Society for the Prevention of Cruelty to Children 2019; Childline julkaisuaika tuntematon). Yleisimmin internetin kautta tapahtuvan seksuaalisen hyväksikäytön uhreja ovat 13–15-vuotiaat nuoret (Pelastakaa Lapset ry 2011a, 4).

Grooming on maailmanlaajuinen ongelma, joka saa jatkuvasti uudenlaisia muotoja digitaalisen median kehityksen vuoksi (International Centre for Missing & Exploited Children 2017, 1). Erityisesti seksuaalissävytteisten kuvamateriaalien jakaminen ja digitaalisen median käyttö seksuaalirikoksissa on tutkimusten mukaan lisääntynyt (European Commission 2020; Pelastakaa Lapset ry 2021a, 6). Pelastakaa Lapset Ry:n (2011a, 3) tekemän selvityksen mukaan vuonna 2011 Suomessa joka kolmas alle 16-vuotias kertoo vastaanottaneensa seksuaalisesti häiritseviä viestejä, kuvia tai videoita itseään selkeästi vanhemmalta tai aikuiselta henkilöltä.

Ilmiönä grooming on ongelmallinen, koska nuoret eivät tunnista verkossa tapahtuvaa seksuaalista houkuttelua, jonka vuoksi he eivät osaa ilmoittaa siitä. Tutkimusten mukaan lapset ja nuoret eivät saa riittävästi tietoa esimerkiksi seksuaaliseen häirintään ja seksuaalissävytteisten kuvamateriaalin jakamisesta sosiaalisessa mediassa ja internetissä (Pelastakaa Lapset ry 2018, 31). Seksuaalinen houkuttelu tulisi tunnistaa varhaisessa vaiheessa, jotta voidaan ennaltaehkäistä sen aiheuttamat vakavammat seuraukset.

Opinnäytetyö oli kehittämistyö, jossa tuotettiin opas nuorille groomingin tunnistamiseen ja siltä suojautumiseen. Tavoitteena oli, että oppaan avulla nuoret tunnistaisivat paremmin internetissä groomingin tunnusmerkit, osaisivat suojautua siltä ja tarvittaessa hakea apua groomingin kohteeksi joutuessaan. Groomingin vakavuuden ymmärtäminen auttaa nuoria pitämään omista oikeuksistaan kiinni, niin fyysisissä tilanteissa kuin verkossakin. Opinnäytetyön tilaaja oli Kuopion Tyttöjen Talo, jonka toiveista ja tarpeista tuotos tehtiin. Suomen seitsemän Tyttöjen Taloa tarjoaa seksuaalivälivaltaa kokeneille 13–29-vuotiaille tytöille ja nuorille naisille tukea ja apua. Toiminnan perustana on sukupuolisensitiivinen työ, jossa jokainen ihminen tulisi kohdata yksilönä, sukupuolen vaikutukset huomioon ottaen. Suomen lastensuojelulaki (2007/417, 6 §) määrittelee kaikki alle 18-vuotiaat lapsiksi. Tässä työssä käytetään kuitenkin yleisesti nimitystä nuori, koska oppaan suunnittelu kohdennetaan 13–17-vuotiaille Tyttöjen Talon kävijöille.

2 GROOMING ELI SEKSUAALINEN HOUKUTTELU

2.1 Grooming seksuaaliväkivaltana

Grooming tarkoittaa tavoitteellista ja tietoista toimintaa, jossa tekijä pyrkii seksuaaliseen kontaktiin lapsen tai nuoren kanssa tai suostuttelee alaikäistä seksuaalisiin tekoihin. (Lampainen 2011, 6; Rikoslaki 2011/540, 8b §; Väestöliitto 2018; National Society for the Prevention of Cruelty to Children 2019). ”Grooming” on englanninkielinen termi (Kotimaisten kielten keskus 2019). Groomingista voidaan käyttää myös suomenkielisiä käsitteitä seksuaalisen väkivallan valmistelu ja seksuaalinen houkuttelu (Lampainen 2011, 2; Pelastakaa Lapset ry 2016, 2). Tässä opinnäytetyössä keskitytään internetissä tapahtuvaan aikuisen ihmisen alaikäiseen kohdistuvaan groomingiin. Työssä käytetään seksuaaliseen hyväksikäyttöön pyrkivästä aikuisesta pääsääntöisesti nimitystä ”tekijä” ja groomingin kohteesta nimitystä uhri.

Tavoitteena groomingissa on luoda luottamukseen ja tunteisiin perustuva manipuloiva suhde, joka rakentaa pohjaa hyväksikäytölle (Lampainen 2011, 6; National Society for the Prevention of Cruelty to Children 2019; Childline julkaisuaika tuntematon). Hyväksikäyttäjä pyrkii vuorovaikutussuhteella alistamaan lasta tai nuorta sekä hakemaan oikeutta neutralisoida myöhemmin tapahtuvia seksuaalisia tekoja (Laitinen 2007, 33). Internet ja teknologian kehitys tuovat jatkuvasti uusia mahdollisuuksia seksuaalioikeuksien rikkomiselle. Tekijöiden on entistä helpompi saada yhteys uhreihin, eikä seksuaalirikokset vaadi välttämättä fyysistä kontaktia. (Pelastakaa Lapset ry 2013, 3.) Grooming voi johdattaa alaikäisen tapaamisen toteutumiseen ja siinä eriaikaiseen fyysisen seksuaalisuutta loukkaavaan tekoon esimerkiksi seksuaaliseen hyväksikäyttöön (Pelastakaa Lapset ry 2018, 8).

Seksuaaliväkivalta toimii groomingin yläkäsitteenä. Siihen voidaan lukea mukaan myös esimerkiksi seksuaalinen häirintä ja lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. (Pelastakaa Lapset 2021a, 7.) Seksuaaliväkivallalla tarkoitetaan yleisesti seksuaalisen itsemääräämisoikeuden ja yksityisyyden loukkausta. Se voi olla esimerkiksi koskettelua, häirintää, ahdistelua, inestisiä, raiskauksia ja seksuaalisiin tekoihin pakottamista. (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos 2020.) Groomingissa, kuten seksuaaliväkivallassa yleensäkin, tekijöiden tavoitteena on omien seksuaalisten tarpeiden tyydyttäminen, oman hyödyn tavoittelu, vallankäyttö sekä mahdollinen rahan saanti (Laiho 2007, 11).

Groomingin kohteeksi voi joutua kuka tahansa alaikäinen, riippumatta iästä, sukupuolesta tai seksuaalisesta suuntautumisesta. Tekijä voi olla uhrille tuntematon henkilö tai ennestään tuttu, esimerkiksi opettaja, valmentaja tai lähisukulainen. (Pelastakaa Lapset ry 2018, 8.) Groomingiin syyllystyivistä suurin osa on aikuisia (Väestöliitto 2018). Tekijä pyrkii yleensä aluksi salaamaan todellisen ikänsä. Aikuinen voi esimerkiksi esittää olevansa nuoren kanssa samanikäinen, jättää asian kokonaan kertomatta tai kertoa olevansa todellisuutta nuorempi. Aikuiset voivat kokeneempina ehdottaa nuorelle esimerkiksi arkaluontoisten asioiden opettamista, josta nuori voi päätellä tekijän olevan itseään selvästi vanhempi. Todellinen ikä tulee usein kuitenkin jossain vaiheessa esille, viimeistään mahdollisessa reaali maailman kohtaamisessa. (Lampainen 2011, 81–82.)

Groomingia voi olla vaikeaa tunnistaa, koska sitä tapahtuu monin tavoin eri ympäristöissä. Seksuaalista houkuttelua voi tapahtua verkon välityksellä tai kasvokkain esimerkiksi koulussa tai muissa sosi-

aalisissa yhteisöissä. (Lampainen 2011, 6; Pelastakaa Lapset ry 2018, 8.) Pääasiassa tekijät tavoittelevat uhreja siellä, missä nuoret nykypäivänä vapaa-aikaansa suurelta osin viettävät, verkossa sosiaalisen median palveluissa, keskustelupalstoilla, pikaviestipalveluissa sekä nettipelisivustoilla (Childline julkaisuaika tuntematon). Vuonna 2015 nuorten suosituimpia sosiaalisen median palveluita olivat YouTube, WhatsApp, Facebook, Facebook Messenger, Instagram, Spotify, Skype, Snapchat ja Twitter. Kyselyyn vastanneista yli 80 % käyttää YouTubea, WhatsAppia ja Facebookia. (SoMe ja nuoret 2015.)

2.2 Grooming-prosessi

Seksuaalinen houkuttelu netissä alkaa uhrin ja tekijän tutustumisella (kuva 1). Avoimet verkkoyhteisöt ja erilaiset sosiaalisen median alustat ovat groomingin tekijälle helppo paikka aloittaa ensikon-taktin luominen nuoreen. Tekijät ottavat yhteyttä alaikäisiin usein samalla tavalla kuin lähestyessään aikuisia seksuaalisissa tarkoituksissa, tutustumalla viestittelyllä. (Pelastakaa Lapset ry 2021a, 37.) Sosiaalisen median ja internetin palveluiden sekä julkisissa että yksityisissä tileissä on mahdollisuus jakaa julkisesti henkilökohtaisia tietoja itsesään, mielenkiinnonkohteistaan, harrastuksistaan ja musiikkimaustaan. Näiden tietojen perusteella tekijä pystyy kohdentamaan yhteydenoton sellaiseksi, johon nuori mahdollisesti vastaisi. Tekijä aloittaa vuorovaikutussuhteen luomisen yleensä kommentoimalla tai kehumalla nuoren kuvaa sosiaalisessa verkkoyhteisössä. Muita yleisimmin käytettyjä lähestymistapoja ovat ymmärryksen tarjoaminen, kommentointi yhteisestä kiinnostuksen kohteesta ja kaveruuden tarjoaminen. (Lampainen 2011, 74, 76.) Huomion arvoinen asia Lampaisen (2011, 74) tekemässä tutkimuksessa oli, että suoraan seksiin viittaavat yhteydenotot ovat harvinaisempia. Pelastakaa Lapset ry:n (2021a, 37) tekemän selvityksen mukaan nuoret aloittavat keskustelun tuntemattoman kanssa matalalla kynnyksellä, mutta uskovat voivansa lopettaa yhteydenpidon sen muuttuessa seksuaalissävyytteiseksi. Lapset ja nuoret ovat ymmärtämättömyytensä vuoksi erittäin haavoittuvia groomingille ja sen vuoksi helppo uhri tekijälle (Lampainen 2011, 6).

Grooming-prosessi voi edetä hyvinkin nopeasti tai se voi kestää useita vuosia. Vajaa puolet yhteydenpidoista on ollut kuitenkin hyvin lyhyitä, korkeintaan pari tuntia kestäviä. (Pelastakaa Lapset ry 2021a, 37.) Huomioiminen, välittäminen, ystävällisyys, hellyys ja lahjojen antaminen ovat keskeisessä osassa luottamussuhteen rakentamisessa, eikä groomingiin yleensä liity fyysistä väkivaltaa (Lampainen 2011, 6). Grooming voi olla jo yksittäisten kuvien, kommenttien ja kysymysten jakamista ja esittämistä. Pahimmassa tapauksessa tekijä hallitsee merkittävästi uhrin elämää ja esimerkiksi julkaisee yksityisiä kuvamateriaaleja ja tietoa uhrista. Usein tekijä pyytää uhria pitämään keskustelut ja kuvamateriaalit salaisuutena. (Lampainen, 97.)

Painostuksen myötä uhri voi olla osallisena teoissa, esimerkiksi jakamalla seksuaalisia kuvia itses-tään. Kiristämisen tavoitteena on saada nuori pysymään vuorovaikutussuhteessa ja toteuttamaan tekijän toiveita. (Lampainen 2011, 6.) Alaikäinen voi olla myös itse aktiivinen yhteydenpidon suhteen ja kiinnostunut tekijästä. Lampaisen (2011, 79–80) mukaan vastuuntuntoisille ja kilteille nuorille voi olla haastavaa olla vastaamatta yhteydenottoihin, jotka aluksi ovat olleet miellyttäviä. Nuoret voivat pitää tekijältä saamaansa huomiota tärkeänä, jos ovat muuten elämässään jääneet ilman hyväksyvää ja myönteistä ihmissuhdetta (Pelastakaa Lapset ry 2011a, 7).

Grooming-prosessin eteneminen on kuvattu tiivistettynä alla olevassa kuvassa (kuva 1). Tapahtumat eivät aina etene juuri tässä järjestyksessä ja vaiheet tutustumisen ja fyysisen tapaamisen välillä voivat vaihdella tilanteesta riippuen. Huomion arvoista myös on, että koko prosessi voi tapahtua verkossa ilman fyysistä kontaktia reaali maailmassa, eikä yhdessä grooming-tapauksessa kaikkia vaiheita esiinny välttämättä ollenkaan.

KUVA 1. Grooming-prosessin eteneminen tiivistettynä (Laitinen 2007, 34–35; Lampainen 2011, 80; Väestöliitto 2018, 8)

Seksuaaliväkivalta ja grooming ovat vakavia rikoksia, jolla voi olla laajoja ja pitkäaikaisia seurauksia nuoren elämään. Seuraukset voivat näkyä joko suoraan tai välillisesti, heti tapahtuman jälkeen tai vasta myöhemmin. Lapsuudessa koettu trauma voi siis aktivoitua vasta myöhemmin aikuisiällä. (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos 2020.) Pelastakaa Lapset ry:n (2021a, 26) tekemän selvityksen mukaan grooming-kokemukset ovat aiheuttaneet nuorille ahdistuneisuutta (27 %), masennusta (20 %), negatiivisia ajatuksia itsestään (22 %) sekä pelkoa siitä, että jotain kamalaa tapahtuisi (18 %). Groomingin vaikutukset näkyvät laajasti uhrin eri elämänalueilla; työkyvyssä, mielenterveydessä, seksuaalisuudessa, parisuhteessa, vanhemmuudessa ja elämäntaitoissa.

Seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja yksityisyyttä loukkaavat teot ovat kaikilla tavoin uhrin turvallisuuden tunnetta heikentäviä sekä erityisen traumatisoivia. Seksuaalisuutta loukkaavat teot vaikuttavat myös nuoren käsitykseen itsestä ja omasta arvosta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020.) Uhrille kokemukset voivat aiheuttaa häpeää, syyllisyyttä, kipua, vihaa, itsemurha-alttiutta, haasteita ihmissuhteissa ja parisuhteissa sekä seksuaalisuuden kokemisessa (Cacciatore ym. 2016, 5–8). Verkossa tapahtuva grooming voi aiheuttaa samanlaisia seurauksia kuin fyysisesti tapahtuva seksuaalinen houkuttelu.

2.3 Seksuaalissävytteiset kuvat osana groomingia

Seksuaalissävytteiset kuvamateriaaleilla on keskeinen merkitys seksuaaliseen hyväksikäyttöön pyrkivässä groomingissa perinteisten seksuaalissävytteisten viestien lisäksi. Digitaalisen median kehittyminen on edesauttanut kuvamateriaalien tuottamista, levittämistä ja käyttöä. Alaikäisestä tuotettujen seksuaalisten kuvien käyttö loukkaa uhrin seksuaalioikeuksia ja yksityisyyttä. (Pelastakaa Lapset ry 2011c, 15.) Tekijät voivat vastaanottaa ja jakaa kuvia niin itsestään kuin alaikäisestä uhrista. Alaikäistä seksualisoivan kuvamateriaalin tavoitteena on yleensä tyydyttää groomingin tekijän seksuaalisia tarpeita ja ne on tuotettu aikuisen tarpeisiin (Pelastakaa Lapset ry 2018, 6).

Tutkimusten mukaan nuoret eivät saa riittävästi tietoa seksuaalissävytteisten kuvamateriaalien jakamisesta. Toisaalta nuorten mielestä alastonkuvien lähettäminen itsestään on melko hyväksyttävää. Noin 10 % nuorista on lähettänyt seksuaalista kuvamateriaalia itsestään muutoin, kuin seurustelusuhteessa ja 30–60 % pitää alastonkuvien lähettämistä hyväksyttävänä seurustelusuhteessa. Vastausten tuloksiin vaikutti nuorten ikä ja lukiolaisten mielestä kuvien lähettäminen oli hyväksyttävämpää kuin nuorempien mielestä. (Pelastakaa Lapset ry 2018, 15–16, 31.) Internetissä tutustuttaessa ei voi olla välttämättä täysin varma siitä, kuka ja minkä ikäinen keskustelukumppani on. Näin ollen on olemassa riski, että lähetetyt kuvat päätyvät esimerkiksi todellisuudessa aikuiselle, jonka on ottanut yhteyttä seksuaalisen houkuttelun takia. Pelastakaa Lapset ry:n (2011b, 15) mukaan alaikäisiä koskevien seksuaalisuutta loukkaavien kuvien levittäminen voi olla yksityistä tai yhteisöllistä. Tekijät voivat käyttää kuvia henkilökohtaisissa tarkoituksissa esimerkiksi pakonomaisesti tyydyttämään omia yksinäisyyden kokemuksia. Kuvien avulla tekijät pyrkivät saamaan itselleen seksuaalista nautintoa ja kiihottumista peittääkseen negatiiviset tunteet ja kokemukset. Kuvien väärinkäyttöä voi tapahtua myös rikollisessa liiketoiminnassa ja järjestäytyneessä rikollisuudessa. (Pelastakaa Lapset ry 2011c, 15.)

Lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä todistavasta kuvamateriaalista käytetään Suomessa monesti termiä ”lapsipornografia”. Termi on harhaanjohtava, koska kyseessä on lapsen kohdistunut vakava seksuaalirikos, ei porno. Alaikäisiä loukkaavat ja laittomat kuvamateriaalit voivat sisältää monipuolista todistusaineistoa kaikenikäisiin tyttöihin ja poikiin kohdistuvista seksuaalisista teoista ja seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Groomingin tekijät voivat käyttää nuorten itse ottamia seksuaalisia tai alastonkuvia kiristyskeinona. Tekijöiden pyrkimyksenä on esimerkiksi kuvien levittämisen uhkailun avulla saada uhri tekemään seksuaalisia tekoja, palveluksia tai lähettämään lisää seksuaalisia kuvia tai rahaa tekijälle. (Pelastakaa Lapset ry 2011c, 15–16.) Sen lisäksi, että groomingin tekijät käyttävät ja hyödyntävät seksuaalissävytteisiä kuvia itselleen, voivat he jakaa kuvamateriaalia myös ulko-

puolisille. Esimerkiksi groomingin edetessä lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön, voivat tekijät kuvata ja jakaa suorana lähetyksenä tilaajille hyväksikäytön tapahtumia. Tällöin voidaan puhua lapsen seksuaalisen hyväksikäytön live-stremauksesta. (Pelastakaa Lapset ry julkaisuaika tuntematon b, 10; Ecpat international 2016, 47.)

COPINE asteikon (Combating Paedophile Information Networks in Europe) mukaan seksuaalissävytteiset kuvamateriaalit voidaan luokitella asteittain lievimmistä arkipäivän kuvamateriaaleista raakaan seksuaaliseen hyväksikäyttöön (kuva 2). Kuvamateriaalit eroottisista poseerauksista raakaan seksuaaliseen hyväksikäyttöön täyttävät jo vakavan seksuaalirikoksen tunnusmerkit. Rikostutkinnassa kuvat ovat apuna uhrien tunnistamisessa ja tätä kautta avunannon kohdentamisessa sekä toimivat todistusaineistona rikoksesta. (Pelastakaa Lapset ry 2018, 6–7.) Luokittelusta ilmenee, miten monesta eri tilanteesta groomingin tekijät voivat saada kuvamateriaalia, joka loukkaa aina nuoren oikeuksia (kuva 2). Seksuaalissävytteisissä kuvissa alaikäiset esiintyvät usein vähäpukeisina tai alastomina. Tekijät voivat omien seksuaalisten tarpeiden tyydyttämisen lisäksi hyödyntää lasta seksuaalisia kuvia muun muassa hyväksikäytön valmistelussa, seksuaalisessa hyväksikäytössä sekä groomingin tekijöiden verkostoissa yhteenkuuluvuuden osoittamiseksi (Pelastakaa Lapset ry 2016, 3).

ARKIPÄIVÄN KUVAMATERIAALI (KUVAT JA VIDEOT)

Arkipäivän tilanteesta otettu kuvamateriaali, johon ei liity seksuaalista yhteyttä

ALASTON- JA TAIDEKUVAT

Kuvat esimerkiksi nudistileiriltä tai taiteena esitettävät kuvat vähäpukeisista lapsista ja nuorista

TIRKISTELYKUVAT

Salaa otettu kuva arkisesta tilanteesta

POSEERAUKSET

Tarkoituksella luotu kuvamateriaali, jossa alaikäinen poseeraa

EROOTTISET POSEERAUKSET

Tarkoituksella luotu kuvamateriaali, joka keskittyy intiimeihin alueisiin

SEKSUAALINEN TOIMINTA

Kuvamateriaali, jossa alaikäiset esittävät seksuaalista toimintaa, kuten koskettelua, itsetydytystä, suuseksiä tai yhdyntää

SEKSUAALINEN HYVÄKSIKÄYTTÖ

Kuvamateriaali tilanteesta, jossa aikuinen käyttää alaikäistä oman seksuaalisen tyydytyksen hyväksi esimerkiksi koskettelun avulla

TÖRKEÄ SEKSUAALINEN HYVÄKSIKÄYTTÖ

Kuvamateriaali tilanteesta, jossa alaikäinen on aikuisen seksuaalisen hyväksikäytön kohteena esimerkiksi yhdynnässä, suuseksissä tai masturbaatiossa

RAAKA SEKSUAALINEN HYVÄKSIKÄYTTÖ

Seksuaalisesta tilanteesta otettu kuvamateriaali, jossa alaikäistä kohdellaan väkivaltaisesti, kuten tuotetaan kipua, käytetään sidontaa tai lyödään

KUVA 2. Seksuaalissävytteiset kuvamateriaalit COPINE asteikon mukaan (Pelastakaa Lapset ry 2018, 6–7)

2.4 Groomingin yleisyys

Useiden tutkimusten mukaan digitaalisen median käyttö lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa on hyvin yleistä ja lisääntynyt viime vuosina. (European Commission 2020; Pelastakaa Lapset ry 2021a, 6; Pelastakaa Lapset ry 2018, 6.) Suomessa vuonna 2011 joka kolmas alle 16-vuotias kertoo vastaanottaneensa seksuaalisesti häiritseviä viestejä, kuvia tai videoita itseään selkeästi vanhemmalta tai aikuiselta henkilöltä (Pelastakaa Lapset ry 2011b, 3). Kun taas vuonna 2021 jopa 62 % kyselyyn vastanneista (1762 11–17-vuotiasta) oli saanut aikuiselta yhteydenottoja (Pelastakaa Lapset ry 2021a, 6). Myös maailmanlaajuisesti lapsiin ja nuoriin kohdistuvan seksuaaliväkivaltaan liittyvä kuvamateriaali ja siitä raportointi on lisääntynyt 10 vuoden aikana merkittävästi. Vuonna 2010 tapauksia maailmanlaajuisesti oli 1 miljoonaa ja vuonna 2019 jopa 17 miljoonaa. Euroopassa kuvamateriaalien raportointi on lisääntynyt 2010 vuoden 23 000 tapauksesta yli 700 000:een vuonna 2019. (European commission 2020.)

Seksuaalisen väkivallan uhriksi Euroopassa joutuu joka viides lapsi (European Commission 2020). Seksuaaliväkivaltaa voi tapahtua missä tahansa, kuten kotona, julkisella paikalla tai internetissä (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021). Useat tutkimukset osoittavat, että seksuaaliväkivalta on sukupuolistunutta ja sen kohteeksi joutuvat useammin tytöt kuin pojat (International Centre for Missing & Exploited Children 2017, 2; Pelastakaa Lapset ry 2018, 31; Pelastakaa Lapset ry 2021a, 6; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021). Esimerkiksi Pelastakaa Lapset Ry:n vuonna 2018 tekemän selvityksen mukaan seksuaalinen häirintä nuoren keskuudessa on varsin yleistä ja se kohdistuu enemmän tyttöihin kuin poikiin. Tytöistä noin 30 % kertoi saaneensa alastonkuvia joskus. Poikien kohdalla vastaava luku oli alle 20 %. Selvityksessä tutkittiin 12–17-vuotiaiden kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä ja kiusaamisesta digitaalisessa mediassa. Kyselyyn vastasi yhteensä 3210 yläkouluista ja lukiolaista. (Pelastakaa Lapset ry 2018, 2, 6, 18.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos toteuttaa Suomessa joka toinen vuosi kouluterveyskyselyn, jossa on ollut seksuaaliväkivaltaa käsitteleviä kysymyksiä vuodesta 2010 alkaen. Vuonna 2019 tehdyn kouluterveyskyselyn mukaan joka neljäs 8. ja 9. luokkaa käyvä, lukiolainen tai ammatillisissa oppilaitoksissa opiskeleva on kokenut seksuaalista häirintää vuoden aikana. 4. ja 5. luokkalaisista lapsista 4 % ilmoitti kokeneensa seksuaalista häirintää, kuten kommentointia, ehdottelua, viestittelyä tai kuvamateriaalin näyttämistä vuoden aikana, 2 % koki koskettelua tai painostamista koskettamaan. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019, 7.)

Kouluterveyskyselyn mukaan seksuaaliväkivaltaa oli kokenut noin 7 % nuorista. 10–13 % tyttö ilmoitti kokeneensa seksuaaliväkivaltaa vähintään kerran vuoden aikana. Pojista seksuaaliväkivallan kokemuksia oli 3–4 % prosentilla. Yleisimmin seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua oli tapahtunut puhelimesta tai internetissä (luokka-asteesta riippuen 14–17 %). Julkisessa tilassa oli tapahtunut luokka-asteesta riippuen 8–12 %. Koulussa seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua oli kokenut vain pieni osa. Perusopetuksen 4. ja 5. luokkaa käyvistä, seksuaalista häirintää tai väkivaltaa kokeneista lapsista 38 % oli kertonut siitä luottamalleen aikuiselle. Nuorista vain noin joka neljäs oli kertonut luottamalleen aikuiselle. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019, 7.)

Uusimpien tutkimusten mukaan Covid-19-pandemia on lisännyt lapsiin ja nuoriin kohdistuvan seksuaaliväkivallan riskiä (European Commission 2020; Pelastakaa Lapset ry 2020b, 11). Ongelman kerrotaan pahentuneen etenkin niissä tapauksissa, joissa uhri asuu tekijän kanssa samassa taloudessa. Myös esimerkiksi seksuaalisen kuvamateriaalin lähettämisen kerrotaan yleistyneen Covid-19-kriisin aikana. Tämän ajatellaan johtuvan siitä, että lasten ja nuorten digitaalisen median käyttö on lisääntynyt korona-aikana, kun lapset ja nuoret ovat viettäneet enemmän aikaa erilaisissa verkkoympäristöissä niin opiskelujen parissa kuin vapaa-ajalla. Myös hyväksikäyttäjien aktiivisuus on lisääntynyt, ja he ovat kehittäneet uudenlaisia tapoja hankkia- ja jakaa sopimatonta materiaalia internetissä esimerkiksi verkostoitumisen avulla. (European Commission 2020.)

Seksuaaliväkivallan sisällöt ovat vuosien varrella muuttuneet ja muuttuvat jatkuvasti digitalisaation kehittymisen ja lainsäädäntöön tehtävien uudistusten vuoksi. Lapsiin ja nuoriin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ja groomingin yleisyydestä on vaikea antaa tarkkoja arvioita, koska vain pieni osa väkivallasta päätyy viranomaisten tietoon. Poliisin tietoon tullut seksuaaliväkivalta on kuitenkin yleisesti lisääntynyt. Seksuaaliväkivalta on aina rikos ja asia on tärkeä viedä poliisin tutkittavaksi. Ilmoituskynnyksen madaltumista pidetään osasyynä ilmoitusten lisääntymiselle. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020.)

2.5 Seksuaalioikeudet

Kansainvälinen perhesuunnittelujärjestö International Planned Parenthood on laatinut seksuaalioikeudet (kuva 3), jotka perustuvat YK:n ihmisoikeuksiin. Seksuaalioikeuksien mukaan jokaisella on oikeus määrätä itse omasta kehostaan ja päättää omaan seksuaalisuuteen liittyvistä asioista. Jokaisella on velvollisuus kunnioittaa toisten seksuaalioikeuksia. Seksuaalioikeuksien mukaan jokaisella on oikeus omaan seksuaalisuuteen, tietoon seksuaalisuudesta, suojella itseään ja tulla suojelluksi sekä oikeus seksuaaliterveyspalveluihin, tasa-arvoon, syrjimättömyyteen, yksityisyyteen ja vaikuttamiseen. Koskemattomuudella tarkoitetaan sitä, että jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. (International Planned Parenthood Federation 2008; Väestöliitto julkaisuaika tuntematon a)

Jokaisella nuorella on oikeus

- Omiin tunteisiin ja niiden ilmaisuun
- Omiin mielipiteisiin ja niiden ilmaisuun, vaikka muut olisivat eri mieltä
- Saada tukea läheisiltään
- Oikeus seksuaaliseen vapauteen, ilmaista seksuaaliset taipumukset muita loukkaamatta
- Seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen
- Koskemattomuuteen ja turvallisuuteen
- Tuntea itsensä ainutkertaiseksi, omanlaisekseen
- Yksityisyyteen ja luottamuksellisuuteen tehdä omia valintoja
- Olla tietämättä mitä tehdä
- Luottaa tuntemuksiinsa
- Oikeus rakastaa ja luoda parisuhde
- Päättää omasta raskaudesta
- Kokea ja tuntea mielihyvää
- Kokea itsensä hyvinvoivaksi ja tyytyväiseksi omassa kehossaan
- Tasa-arvoon, suvaitsevaisuuteen ja vapauteen
- Saada tutkittua ja asianmukaista tietoa seksuaalisuudesta opetukseen ja tietoon sekä seksuaaliterveyspalveluihin, jotka auttavat nuorta tekemään perusteltuja valintoja omaan seksuaalisuuteensa liittyen

KUVA 3. Nuorten seksuaalioikeudet (mukailien International Planned Parenthood Federation 2008; Väestöliitto julkaisuaika tuntematon a)

2.6 Grooming ja siihen liittyvä lainsäädäntö

Groomingiin liittyvä lainsäädäntö on laadittu, jotta voidaan mahdollistaa nuorten seksuaalisen itsemääräämisoikeuden suojaaminen ja seksuaalioikeuksien toteutuminen. Seksuaaliväkivaltaan sisältää esimerkiksi lapsen seksuaalisen hyväksikäytön, seksuaalisen häirinnän ja groomingin (Pelastakaa Lapset 2021, 7). Suomen lastensuojelulaki (2007/417, 6 §) määrittelee kaikki alle 18-vuotiaat lapsiksi. Tämän vuoksi tässä opinnäytetyössä käytetään lakeihin liittyvissä kohdissa nimitystä lapsi, vaikka muuten puhutaan nuoresta.

Rikoslaisissa groomingista käytetään nimikettä lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin, josta voidaan tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi (Rikoslaki 2011/540, 8 b §). Lapsen houkuttelu seksuaalisiin tarkoituksiin määriteltiin rangaistavaksi teoksi vuonna 2011 yhdessä sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittämisen ja hallussapidon kanssa (Rikoslaki 2011/540, 18–19 §). Koska seksuaalisiin tarkoituksiin houkuttelu sekä sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittäminen ja hallussapito eivät ole olleet tätä aikaisemmin rangaistavia tekoja, eivät ne myöskään näy rikostilastoissa. Tämä on olennaista ottaa huomioon verrattaessa aikaisempia tilastoja nykyisiin. Rikoslainsäädännössä pätevät samat säännöt, tapahtuipa grooming kasvokkain tai digitaalisen median välityksellä. Rikoslain (2011/540, 18–19 §) mukaan tuomio sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittämisestä voi olla sakko tai enintään kahden vuoden vankeus ja kuvan hallussapidosta tuomio voi olla sakko tai enintään vuoden vankeus.

Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö tarkoittaa alle 16-vuotiaaseen kohdistuvaa seksuaalista tekoa tai johdattelua, joka on lapsen kehitykselle vahingollista. (Rikoslaki 2011/540, 6 §.) Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan toiseen henkilöön kohdistuvaa henkisen tai fyysisen koskemattomuuden loukkaamista. Se voi olla esimerkiksi seksuaalissävytteisiä ehdotuksia, koskettelua tai vihjailevia eleitä ja ilmeitä. Verkossa seksuaalinen häirintä ilmenee usein seksuaalissävytteisten viestien ja kuvamateriaalien lähettämisenä tai pyytämisenä. (Pelastakaa Lapset ry 2021a, 7.)

Suomen laissa on määritelty seksuaalisen kanssakäymisen ikäraja, joka on 16 vuotta. Tällä suojaikärajalla tarkoitetaan sitä, että alle 16-vuotiaan kanssa tapahtuva seksuaalinen kanssakäyminen on laitonta ja rangaistava teko. Poikkeuksena pidetään tilanteita, joissa samanikäiset tai samalla henkilöllä ja fyysisellä tasolla olevat alaikäiset ovat vapaaehtoisesti seksuaalisessa kanssakäymisessä. Suojaikäraja 18-vuotta suojaa nuorta perheen sisäiseltä hyväksikäytöltä, jossa hyväksikäyttäjä on nuoren vanhempi, vanhempaan rinnastettavassa asemassa oleva tai samassa taloudessa asuva aikuinen. Suojaikäraja 18-vuotta suojaa hyväksikäyttäjältä myös niissä tilanteissa, joissa nuori on alisteisessa asemassa esimerkiksi opiskelijana tai harrastustoiminnassa. (Rikoslaki 2011/540, 6 §; Tiitinen 2021.) Lastensuojelulain (2007/417, 25 §) mukaan lapseen kohdistuneen seksuaalirikoksen epäilystä tulee ilmoittaa suoraan poliisille ja tehdä lisäksi lastensuojeluilmoitus. Lastensuojelun tavoitteena on pyrkiä ehkäisemään lapsen ja perheen ongelmia sekä puuttumaan riittävän varhain havaittuihin ongelmiin (Lastensuojelulaki 2007/417, 1 §).

3 GROOMINGIN ENNALTAEHKÄISY

3.1 Kansallinen ja kansainvälinen ennaltaehkäisy

Nuorilla on havaittu olevan vain vähän tietoa esimerkiksi seksuaaliseen häirintään liittyvästä lainsäädännöstä, mutta he pitävät tärkeänä tietoa digitaalisen median välityksellä tapahtuvasta seksuaaliväkivallasta ja lainsäädännöstä. Pääsääntöisesti lapset eivät kerro seksuaalisesta häirinnästä aikuisille ja merkittävä osa lapsista eivät tiedä, miten toimia kohdatessaan seksuaalista häirintää. Syynä kertomatta jättämiselle pidetään häpeää ja mahdollisia vanhempien antamia digitaalisen median käyttörajoituksia. Kohdatessaan seksuaalista häirintää lapset ja nuoret yleensä estävät tekijän ja kertovat tapahtuneesta kaverille. (Pelastakaa Lapset ry 2018, 2, 28, 31.)

Pelastakaa Lapset ry:n tekemän selvityksen pohjalta on noussut huoli siitä, kuinka matalalla kynnyksellä lapset aloittavat yhteydenpidon ja jakavat henkilökohtaisia tietojaan itsestään tuntemattoman ihmisen kanssa (Pelastakaa Lapset ry 2021a, 6). Lapsiin ja nuoriin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ja seksuaalisen häirinnän tunnistamista tulee tehostaa, jotta jokainen sen kohteeksi joutunut saa tarvittavaa apua (European Commission 2020; Pelastakaa Lapset ry 2018, 34). Myös lasten ja nuorten tietoisuutta seksuaaliväkivallasta ja groomingista tulee lisätä, jotta nuoret tunnistaisivat ilmiön ja osaisivat suojautua siltä. Seksuaaliväkivallan ja groomingin tunnistamisen lisäämisellä voidaan ennaltaehkäistä lasten ja nuorten joutumista seksuaalirikoksen kohteeksi.

Alaikäisiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa pyritään ennaltaehkäisemään eri keinoilla niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019, 3; European Commission 2020). Ennaltaehkäisemistä toteutetaan myös järjestöissä, opetushallituksessa ja erilaisissa verkkopalveluissa. Erilaiset järjestöt ja toimijat tarjoavat keskusteluapua ja vertaistukea seksuaaliväkivaltaa kokeneille. Näitä toimijoita ovat esimerkiksi Tyttöjen ja Poikien talot, MLL:n lasten ja nuorten puhelin, Väestöliitto, Rikosuhripäivystys, perheneuvolat, kouluterveydenhuolto, NuoRiku, Tukinainen ja Mielen terveysseuran puhelin. Suomessa seksuaalista väkivaltaa kokeneita ohjataan monenlaisten eri toimijoiden pariin ja yhteistä käytäntöä asiasta ei Kuopion Tyttöjen Talon seksuaali- ja väkivaltatyöntekijä Korhosen (2017) mukaan ole.

Suomessa on meneillään useita eri hankkeita ja menetelmiä, joissa pyritään tukemaan nuorten seksuaaliterveyttä ja sen edistämistä, ennaltaehkäisemään seksuaaliväkivallan kohteeksi joutumista sekä tehostamaan avun tarjoamista seksuaaliväkivalta tilanteissa (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019, 3; Helsingin kaupunki 2020; Kordinaatti julkaisuaika tuntematon, 7–8). Meneillään on muun muassa hanke nimeltä Turvallisesti mediassa ja maailmalla – lapsiin ja nuoriin kohdistuvien seksuaalirikosten ehkäisy (ml. grooming). Hanketta rahoittaa Opetushallitus, ja yhteistyöverkostona toimivat myös kunnat ja eri järjestöt pääkaupunkiseudulla. (Helsingin kaupunki 2020.) Väkivallaton lapsuus – toimenpidesuunnitelman 2020–2025 tavoitteena on ehkäistä 0–17-vuotiaisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Toimenpidesuunnitelmassa korostuu muun muassa turvataitokasvatus ja ennaltaehkäisy. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019, 16.) Kordinaatti tuottaa asiantuntija- ja tukipalveluita valtakunnallisesti nuorten tieto- ja neuvontatyöhön. Materiaalivinkit-julkaisu on Kordinaatin koostama opas ammattilaisille groomingin tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn nuorisotyössä. (Kordinaatti julkaisuaika tuntematon, 6.)

Euroopan unioni (EU) ja sen jäsenvaltiot ovat sitoutuneet edistämään kestävästä kehityksestä, sukupuolten tasa-arvoa ja ihmisoikeuksia. Gender Action Plan 2 (GAP II) tavoitteena on edistää naisten ja tyttöjen tasa-arvoista pääsyä terveyspalveluiden piiriin ja edistää yksilön oikeutta päättää omaan seksuaalisuuteen ja seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvistä asioista. (European Union julkaisuaika tuntematon.) EU valmistelee parhaillaan myös strategiaa lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ja groomingin ehkäisemiseksi: EU komissio "Preventing and combating child sexual abuse & exploitation: towards a EU response"(European Commission 2020).

Pelastakaa Lapset ry tekee laajaa kansainvälistä yhteistyötä lapsen oikeuksien toteutumiseksi ja toimii aktiivisesti ennaltaehkäistykseen alaikäisiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa. Pelastakaa lapset ry ylläpitää myös Suomen Nettivihjepalvelua, joka on osa kansainvälistä International Association of Internet Hotline, INHOPE-vihjepalveluverkoston. (Pelastakaa Lapset ry julkaisuaika tuntematon b, 3). Näiden palvelujen avulla voidaan ilmoittaa, tunnistaa ja poistaa lasten seksuaalista hyväksikäyttöä koskevaa verkkomateriaalia digitaalisesta mediasta (European Commission 2020). Suomen Netti-vihje-palvelu toimii yhteistyössä keskusrikospoliisin kanssa ja siellä kuka tahansa voi anonymisesti ilmoittaa laittomaksi epäilemistään materiaalista. Kansainvälisenä toimijana on poliisijärjestö Interpol. (Pelastakaa Lapset ry julkaisuaika tuntematon b, 3–4.)

Seksuaalioikeuksien mukaan, jokaisella on oikeus saada tieteellistä ja ymmärrettävää tietoa seksuaalisuudesta, seksuaaliterveydestä ja seksuaalioikeuksista (International Planned Parenthood Federation 2008; Väestöliitto julkaisuaika tuntematon a). Seksuaalikasvatuksella tarkoitetaan esimerkiksi lapsen tai nuoren kodin ja vanhempien tekemää kasvatustyötä, tai virallista, esimerkiksi koulussa tapahtuvaa opetusta. Seksuaalikasvatus on seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämistä, jolla voidaan ehkäistä seksuaaliseen käyttäytymiseen liittyviä riskejä ja tehdä myös korjaavaa työtä. Turvataito- ja seksuaalikasvatuksella tavoitellaan sitä, että nuori osaisi arvostaa itseään, tarkastella omia valmiuksia sekä kunnioittaa yksityisyyttä niin omalla kuin toisen ihmisen kohdalla. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015, 13.) Turvataidoilla tarkoitetaan kykyä huolehtia itsestään ja omasta turvallisuudesta. Seksuaaliset turvataidot kehittävät itsearvostusta ja kykyä ilmaista hankalissakin tilanteissa oma tahto. Näitä taitoja oppimalla nuori saa valmiuksia pitää omista rajoistaan kiinni sekä suojella itseään seksuaaliselta väkivallalta ja häirinnältä. (Aaltonen 2012, 13.)

Suomessa valmistellaan parhaillaan uutta seksuaalirikoslainsäädäntöä. Seksuaalirikoslain valmistelussa on muutoksia, joilla pyritään esimerkiksi parempaan lasten suojeluun juuri digitaalisessa mediassa. Huomion arvoisena asiana pidetään, ettei seksuaalirikoksen rangaistavuudessa tulisi olla merkitystä sillä, onko lapsiin kohdistuva seksuaalirikos toteutettu fyysisessä kontaktissa vai internetin välityksellä. Pelastakaa Lapset ry toivoo rikoslakiin muutosta, jossa Pelastakaa Lasten Nettivihjepalvelu hyväksyttäisiin virallisena toimijana digitaalisessa mediassa tapahtuvassa lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan todistamisessa. (Pelastakaa Lapset ry 2020a.)

3.2 Nuoren seksuaalisuus ja mahdollisuudet suojautua groomingilta

Seksuaalisuuteen kuuluu esimerkiksi seksuaalinen kehitys, biologinen sukupuoli, sukupuoli-identiteetti, seksuaalinen suuntautuminen sekä suvun jatkaminen. Seksuaalisuutta koetaan ja ilmaistaan yksilöllisesti. Käsitys omasta seksuaalisuudesta vaikuttaa nuoren identiteettiin, käsitykseen omasta kehosta sekä esimerkiksi mahdollisuudesta solmia seksuaalisia suhteita. (Santalahti 2018.) 11–14-vuotiaana hormonitoiminnan voimistumisen vuoksi nuorten kiinnostus omaan seksuaalisuuteen ja kehitykseen kasvaa. Seksuaalinen kiihotus ja seksi kiinnostavat ja niihin on halu tutustua tarkemmin. (Väestöliitto 2014.) Korhonen (2017) pitää nuoren omien voimavarojen tunnistamista ja löytämistä tärkeänä osana ennaltaehkäistäkseen nuoren joutumista seksuaaliväkivallan kohteeksi. Seksuaalisuuden kokeminen voimavarana auttaa nuorta kehittämään taitoja, joiden avulla on mahdollista päättää omasta seksuaalisuudestaan ja suhteistaan eri elämänvaiheissa. Näin ollen nuorilla on paremmat mahdollisuudet toteuttaa omaa seksuaalisuuttaan ja elämään vastuullisesti kumppanussuhteessaan, sekä suojautumaan mahdollisilta seksuaalisuuteen liittyviltä riskeiltä. (Korteniemi-Poikela & Cacciatore 2015, 179.)

Hyväksynnän ja ymmärryksen saaminen muilta omille mielipiteille ja muuttuvalle keholle, jännitys- ja seikkailunhalu sekä kaipuu kaverisuhteisiin ja ovat merkittävä tekijä sille, että alaikäinen pysyy vuorovaikutussuhteessa tekijän kanssa. Seksuaalisuuden herääminen ja kiinnostus seksiasioista voi olla ylläpitämässä nuoren kiinnostusta pysyä vuorovaikutuksessa kokeneen ja asioista tietävän tekijän kanssa. Tekijä voi painostaa ja käyttää valtaa esimerkiksi uhkailemalla jakaa käsiinsä saamiaan intimejä tietoja ja kuvia lapsesta. Lapsi haluaa välttää näiden tietojen leviämisen ja tekijä saa uhrin pysymään hyväksikäyttösuhteessa. (Lampainen 2011, 104.)

Internet tarjoaa laajat mahdollisuudet saada tietoa seksuaalisuudesta, etsiä seuraa ja keskustella esimerkiksi seksiin liittyvistä asioista. Internet on helppo väylä etsiä tietoa, mikäli lapsi ja nuori ei saa tarvitsemaansa tietoa vanhemmilta tai ei ole valmis keskustelemaan seksuaalisuudesta kasvotusten. (Lampainen 2011, 41.) Vanhempien tulisi luoda turvallinen, avoin ja keskusteleva suhde lapseen myös seksuaalisuuteen sekä internetin ja sosiaaliseen mediaan liittyvissä asioissa. Nuori voi salata tekemisiään internetissä, jos pelkää vanhempien asennoituvan kielteisesti nuoren toimintatapoihin digitaalisessa mediassa. Tällöin nuori ei tarpeen vaatiessa kykene turvautumaan vanhempiinsa. (Pelastakaa Lapset ry 2011b, 14). Pelastakaa Lapset ry:n (2018, 23, 31) tekemän selvityksen mukaan lapset ja nuoret kertovat kokemastaan groomingista yleensä kavereille, kun taas vanhemmille kertomista pelätään, koska vanhemmat voivat tapahtuneen vuoksi rajoittaa lastensa puhelimen käyttöä. Olisi kuitenkin tärkeää saada lasten ja nuorten kokemukset aikuisten tietoon, jotta voi saada tarvitsemaansa tukea ja neuvoja tilanteen selvittämiseksi. Arkaluontoisten asioiden käsittely vaatii kaikilta osapuolilta luottamusta ja ymmärrystä. Vanhempien on tärkeää ymmärtää, että digitaalisuus on osa lapsen ja nuoren luonnollista toimintaympäristöä nykypäivänä (Pelastakaa Lapset ry 2021b, 6.) Aikuisella on velvollisuus puuttua lapsen ja nuoren kokemaan häirintään ja seksuaaliseen hyväksikäyttöön sekä antaa toimintamalleja itsensä suojelemiseksi. Lapset ja nuoret tarvitsevat tietoa esimerkiksi koskemattomuudesta, jotta he osaavat tunnistaa ja pitää sekä omista että toisten oikeuksista ja rajoista kiinni. (Pelastakaa Lapset ry 2013, 20.)

Keskustelemalla avoimesti ihmisten käyttäytymisestä ja toiminnasta internetissä, on nuoren helpompi tunnistaa mahdollinen grooming, toimia harkitusti ja pitää kiinni omista oikeuksista (Pelastakaa Lapset ry 2013, 21). Nuorten on siis tärkeää käydä avoimia keskusteluja omasta internetin käytöstään turvallisen aikuisen, esimerkiksi omien vanhempien kanssa. Uteliaisuus, ennakkoluulottomuus ja tekninen osaaminen mahdollistavat nykypäivänä nuorille laajan ympäristön verkossa, jossa voi kohdata myös vahingollista materiaalia (Pelastakaa Lapset ry 2013, 5).

Turvalliset kiintymyssuhteet ovat tärkeä osa hyväksikäyttöjen ennaltaehkäisyssä (Santalahti 2018). Lasten kasvaessa ja itsenäistyessä vanhemmistaan, kodin ulkopuolisista suhteista tulee entistä merkityksellisempiä. Hyvät kaverisuhteet vahvistavat lapsen ja nuoren itsetuntoa, itsearvostusta, turvallisuutta sekä ovat suojaamassa huonoilta ihmissuhteilta. (Pelastakaa Lapset ry 2013, 20.) Seksuaalisen kanssakäymisen tulisi olla aina vapaaehtoista ja sen tulisi perustua luottamukseen, tasavertaiseen kommunikaatioon, molemminpuoliseen nautintoon ja molempien rajojen kunnioittamiseen (Aaltonen 2012, 135). Kuvien lähettäminen voi ajatuksena olla kiihottava, mutta koskaan ei voi olla tietää, mihin kuvat leviävät ja sen jälkeen niitä on lähes mahdoton poistaa. Myös parisuhteessa olevien keskinäiseen seksuaalissävyytteisten kuvien jakamiseen liittyy aina riski. (Väestöliitto 2019.) Jokaisella nuorella on oikeus omiin seksuaalisiin suhteisiin (Väestöliitto julkaisuaika tuntematon a). Seksuaalidentiteetin pohtiminen ja seksuaalisuuden toteuttaminen on sallittua samanikäisten kesken. (Rikoslaki 2011/540, 6 §; Tiitinen 2021.)

Groomingin tunnusmerkeistä nuori voi tunnistaa tekijän ottavan yhteyttä seksuaalisissa tarkoituksissa (kuva 4). (Andell & Ylenius-Lehtonen 2019, 212, Pelastakaa Lapset ry julkaisuaika tuntematon a) Näitä tunnusmerkkejä kohdatessaan nuoren olisi syytä olla varuillaan ja pohtia tekijän tarkoitusperiä ja groomingin mahdollisuutta. Tunnusmerkit tiedostaessaan nuorella on mahdollisuus jo varhaisessa vaiheessa tunnistaa grooming ja suojautua siltä.

Ole tarkkana, jos netissä joku

- Yrittää sinnikkäästi saada sinua lähettämään viestejä tai kuvia
- Pyytää sinua jakamaan henkilökohtaisia tietoja itsestäsi
- Kehuu ylitsevuotavasti kuviasi ja on erityisen innokas juttelemaan sinua kiinnostavista asioista, kuten musiikista tai harrastuksistasi
- Pyytää pitämään keskustelut ja kuvamateriaalit salaisuutena
- Lähettää seksuaalissävyytteisiä viestejä tai -kuvia itsestään
- Pyytää sinua ottamaan ja jakamaan kuvia sukuelimistäsi
- Lahjoo ja lupaa asioita, jotka ovat liian hyviä ollakseen totta
- Kiristää ja uhkailee jakaa kuviasi ulkopuolisille tai vanhemmillesi
- Saa sinussa aikaan syyllisyyden tunteen
- Uhkailee sinua väkivallalla

KUVA 4. Groomingin tunnusmerkit (mukaillen Lajunen, Andell & Ylenius-Lehtonen 2019, 212 & Pelastakaa Lapset ry julkaisuaika tuntematon a)

Pelastakaa Lapset ry (julkaisuaika tuntematon c) ohjeistaa pitämään omasta tietoturvasta kiinni suojaamalla kännykät ja älylaitteet, käyttämällä vaikeita salasanoja ja pitämään salasanat henkilökohtaisena tietona. Digitaalisessa mediassa jaettuina ja levinneinä kuvia on haastava poistaa, jonka vuoksi itsestä ei tulisi jakaa paljastavia kuvia. Kenenkään ei pidä sallia tehdä sellaista, mistä ei itse pidä ja jokaisella on oikeus määrätä omista asioista, verkossakin. (Pelastakaa Lapset ry julkaisuaika tuntematon c)

Seksuaalissävyytteisiä kuvia vastaanottaessa tulisi saaduista materiaaleista ottaa kuvakaappaus, vaatia tekijää poistamaan kaikki kuvamateriaalit välittömästi sekä kertomaan tekijälle, ettei kuvien lähettäminen, pyytäminen ja jakaminen ole sallittua ja mieluista. Asiasta tulisi aina ilmoittaa turvallisuudelle aikuiselle. (Pelastakaa Lapset Ry julkaisuaika tuntematon c.) Jos nuoren itse ottama tai groomingin tekijän ottama seksuaalissävyytteinen kuva nuoresta pääsee leviämään verkossa, nuoren on tärkeää muistaa, ettei ole syytä häpeään. Jokainen ihminen toimii joskus harkitsemattomasti ja vastuu on lopulta kuvan eteenpäin jakajalla. Kenenkään ei tulisi ottaa ja jakaa toisesta ihmisestä otettuja alastonkuvia, koska se on rikos. (Väestöliitto 2019.) Nuoren tulisi poistaa itse jakamansa kuvamateriaalit ja vaatia kuvia vastaanottanut henkilö tekemään samoin. (Pelastakaa Lapset Ry julkaisuaika tuntematon c.) Nuori ei ole koskaan vastuussa seksuaalisesta hyväksikäytöstään, vaikka olisi ymmärtämättömyyttään ollut aloitteellinen tai suostunut seksuaaliseen kanssakäymiseen. Vastuu ja syy seksuaaliväkivallassa on aina aikuisella ja tekijällä. (Väestöliitto 2019; Laiho 2007, 12.)

Nuorten tulisi kertoa kokemastaan groomingista mahdollisimman pian luotettavalle aikuiselle, kuten vanhemmille, koulun henkilökunnalle tai erilaisten järjestöjen tarjoamiin auttaviin puhelin tai chat-palveluihin. Näin ollen aikuiset pystyvät antamaan neuvoja tilanteen selvittämiseen ja asiat eivät ehdi edetä vakavammaksi. Seksuaaliväkivallan epäilystä ja groomingista nuori voi ilmoittaa myös suoraan poliisille. Ei ole nuoren tehtävä miettiä sitä, täyttääkö tapaus rikoksen tunnusmerkit. Rikoksen tunnusmerkkien täyttämisen arvioi virkavalta. On tärkeää, ettei nuori jää kokemansa kanssa yksin

Seksuaaliväkivalta aiheuttaa syyllisyyttä ja häpeää, jonka vuoksi nuoret saattavat salata kokemuksensa, eikä apua uskalleta tai osata hakea ja pyytää. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020.) Tutkimusten mukaan puolet tytöistä ja viidesosa pojista ei häpeän vuoksi kertoisi seksuaalisesta häirinnästä aikuiselle (Pelastakaa Lapset ry 2018, 23.) Ilmoittamalla kokemuksistaan nuori voi saada apua itselleen, estää tekijää jatkamasta toimintaansa ja hakea oikeutta tapahtuneeseen. On mahdollista, että tekijä on ottanut yhteyttä myös moniin muihin nuoriin. Tämän vuoksi ilmoittamalla omista kokemuksista, nuori voi auttaa samalla myös muita ja ennaltaehkäistä heidän joutumistaan seksuaaliväkivallan kohteeksi. (Väestöliitto 2019.)

4 KEHITTÄMISTYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Kehittämistyön tarkoituksena oli suunnitella ja tuottaa opas nuorille groomingin tunnistamiseen ja siltä suojautumiseen. Tavoitteena oli, että oppaan avulla nuoret tunnistaisivat paremmin internetissä groomingin tunnusmerkit, osaisivat suojautua siltä ja tarvittaessa hakea apua groomingin kohteeksi joutuessaan. Opas on ensisijaisesti suunniteltu tilaajan, Kuopion Tyttöjen Talon toiveita ja tarpeita ajatellen 13–17-vuotiaille nuorille. Opas soveltuu kuitenkin kaikkien nuorten käyttöön.

Tyttöjen Talon seksuaaliväkivallan ohjaajat voivat hyödyntää opasta osana ennaltaehkäisevää seksuaali- ja väkivaltatyötä. Opas voi olla parhaassa tapauksessa ennaltaehkäisemässä nuorten joutumista groomingin ja siitä mahdollisesti seuraavan hyväksikäytön uhriksi. Oppaan avulla nuoret voivat saada rohkaisua ilmoittaa kohtaamastaan groomingista aikuiselle. Tavoitteena on, että voin tällä opinnäytetyölläni ja tulevana sairaanhoitajana omalta osaltani olla tukemassa nuorten turvallisuuden tunnetta ja oikeutta omaan kehoon, sekä auttaa nuoria tunnistamaan, tiedostamaan ja suojautumaan groomingilta.

5 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS

5.1 Oppaan tavoite ja kohderyhmä

Opinnäytetyöni oli kehittämistyö, jonka tuotoksena syntyi kirjallinen opas nuorelle: ”Grooming seksuaaliväkivaltana – Tunnista ja suojaudu verkossa -opas nuorelle” (liite 3). Sosiaali- ja terveysalan oppaiden tarkoituksena on antaa tietoa esimerkiksi sairauksista ja niiden riskitekijöistä sekä hoidosta ja tutkimuksista suullisen ohjauksen tukena. Ohjauksella tarkoitetaan tiedon, taidon ja selviytymisen yhteistä rakentamista, jossa ohjaaja ja ohjattava kohtaavat tasavertaisina. (Eloranta ja Virkki 2011, 73, 19–20.) Tuottamassani oppaassa kerrotaan mistä verkossa tapahtuvasta groomingissa on kyse, miten tunnistaa ja tiedostaa grooming ja miten siltä voi suojautua. Tyttöjen talon ohjaajat voivat hyödyntää opasta ohjauksen tukena ja osana monipuolista toimintaansa nuorten kanssa. Näin ollen opas tukee myös seksuaaliväkivallan ohjaajien antamaa ennaltaehkäisevää seksuaali- ja väkivalta-työtä. Opas toimii myös itsessään tiedon välittäjänä nuorille Tyttöjen Talolla.

Oppaan avulla voidaan lisätä nuorten tietoisuutta siitä, että grooming on rikos ja rangaistava teko. Seksuaalirikoksen kriteerit voivat täyttyä ilman, että tekijä ja uhri olisivat olleet fyysisesti tekemisissä toistensa kanssa. Tekijä voi kiristää lasta tai nuorta jakamaan seksuaalisia kuvia itsestään. Tämän vuoksi nuorten on tärkeää tiedostaa sekä tunnistaa grooming ja kohdatessaan sitä, ilmoittaa asiasta ammattihenkilöille ja viranomaisille. Oppaan tilaajan yhteyshenkilönä toimiva seksuaali- ja väkivalta-työntekijä Korhonen (2017) ajattelee, että harva grooming-tapaus tulee poliisin tietoon, koska nuoret eivät välttämättä tiedosta sitä, että jo pelkästään grooming, esimerkiksi juuri seksuaalisten kuvien lähettäminen, on rikos ja rangaistava teko.

Oppaan kohderyhmänä olivat Tyttöjen Talon 13–17-vuotiaat kävijät: nuoret tytöt ja naiset. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Kuopion Tyttöjen Talo, jonka toiveista ja tarpeista kehittämistyön aihe nousi esille. Tyttöjen Talot tarjoaa seksuaaliväivaltaa kokeneille 13–29-vuotiaille tytöille ja nuorille naisille tukea ja apua. Toiminnan perustana on sukupuolisensitiivinen työ, jossa jokainen ihminen tulisi kohdata yksilönä, sukupuolen vaikutukset huomioon ottaen. (Setlementti Puijola julkaisuaika tuntematon.) Yhteyshenkilönä opinnäytetyön tekemisessä toimii Kuopion Tyttöjen Talon seksuaali- ja väkivalta-työntekijä. Opinnäytetyön tekeminen aloitettiin osana Otava-hanketta. Otava-hanke teki seksuaaliväkivalta-työtä 13–29-vuotiaiden tyttöjen ja nuorten naisten parissa. Otava-hanke toimi Suomen seitsemässä (Oulu, Helsinki, Espoo, Kuopio, Rovaniemi, Tampere ja Turku) Tyttöjen Talosta viidellä. Hanke on päättynyt ja opas tehtiin kaikkien Suomen Tyttöjen Talojen käytettäväksi.

5.2 Kehittämistyön suunnittelu

Ammattikorkeakoulussa toteutettava kehittämistyö on kaksiosainen kokonaisuus, jonka muodostavat kehittämishankeraportti sekä tuotos (Salonen 2013, 18). Kehittämistyössä pyritään ratkaisemaan työelämässä esille tulleita käytännön ongelmia, luomaan niille uusia ratkaisuja ja tuomaan uutta tutkimustietoon perustuvaa tietoa käytäntöön (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 15). Opinnäytetyöni vastasi käytännön tarpeisiin, groomingin tunnistamisen vaikeuteen ja toi teoreettiseen tutkimustietoon pohjautuvaa tietoa kirjallisen oppaan muodossa käytäntöön.

Kehittämistyön prosessin vaiheita ovat ideointi ja suunnittelu, käynnistäminen, toteutus, päättäminen, arviointi sekä käyttöönotto. Vaiheet kuvataan usein peräkkäisinä toimintoina, vaikka todellisuudessa ne etenevät osittain limittäin. (Heikkilä ym. 2008, 58.) Oman opinnäytetyöprosessini vaiheet on esitetty alla olevassa kuvassa (kuva 5) peräkkäisinä toimintoina Heikkilän ym. (2008) kehittämishankkeen vaiheita soveltaen ja mukailleen.

Opinnäytetyöprosessi

SYKSY 2017

Ideointi ja suunnittelu

Aiheen valinta ja aihekuvauksen tekeminen
Lähdeaineiston etsiminen ja aiheen rajaaminen
Yhteistyökumppanin tapaaminen ja nimeäminen
Opinnäytetyön ohjaajan nimeäminen

2018–2020

Käynnistäminen

Tuotoksen ideointi
Lähdeaineiston etsiminen

KEVÄT 2021

Toteutus

Opinnäytetyön ohjaajan vaihtuminen
Tiedon hankinta
Teoriatiedon kirjoittaminen
Tuotoksen suunnittelu ja toteutus
Työn testaaminen

Päättäminen ja arviointi

Ohjaajien ja yhteistyökumppaneiden antama arviointi
Tuotoksen viimeistely
Kypsyysnäytteen kirjoittaminen
Opinnäytetyön esittäminen

KESÄKUU 2021

Tuotosten käyttöönotto

Työn luovuttaminen tilaajalle eli yhteistyökumppanille
Työn julkaiseminen theseukseen

KUVA 5. Oman opinnäytetyöprosessini vaiheet (mukailleen Heikkilä ym. 2008, 58.)

Kehittämistyön ideointi ja suunnittelu vaihe alkoi aiheen valinnalla ja toimeksiantajan tapaamisella. Tapasin tilaajan ja suunnittelimme yhdessä opasta. Tilaaja halusi riittävän havainnollisen oppaan, josta nuorelle on apua groomingin tunnistamisessa ja kuinka toimia, jos kohtaa groomingia. Esille tuli myös toimeksiantajan toive, että opas tulisi olla mahdollisimman helppolukuinen, kohtuullisen pituinen, visuaalisesti näyttävä ja kooltaan pieni, koska ”nuoret eivät jaksakaan lukea pitkiä sepustuksia” (Korhonen 2017). Ulko-asua ja ilmettä toimeksiantaja piti tärkeänä, jotta nuoret saadaan tarttumaan oppaaseen. Käynnistämävaiheessa ideoin tuotosta ja etsin lähdeaineistoa, joiden perusteella pohdin erityisesti myös oppaan tavoitetta ja kohderyhmää.

5.3 Kehittämistyön toteutus

Keväällä 2021 työsuunnitelman hyväksymisen jälkeen tein varsinaisen opinnäytetyön raportin kirjoittamisen ja tuotoksen suunnittelun ja toteutuksen. Hyvän terveysalan oppaan tulee olla asiakasryhmälle kohdennettu, asioiden esittämisjärjestyksen suhteen harkittu ja tieteelliseen tietoon perustuva (Hyvärinen 2015). Oppaan sisällön koottiin loogisessa järjestyksessä; mitä seksuaalioikeuksia nuorella on, mitä grooming tarkoittaa, miten grooming ilmenee ja mitä nuori voi tehdä kohdatessaan groomingia. Oppaan sisältö koottiin aiheeseen liittyvän luotettavan ja ajantasaisen tutkimus- ja teorian pohjalta. Tiedonhakuun käytin sähköisiä tietokantoja, kuten PubMed, Cinahl, Savonia Finna sekä Finna.fi. Asiasanoja, joita tiedon hakemisessa käytin olivat muun muassa seksuaalinen hyväksikäyttö, sukupuolinen häirintä, lapset, nuoret, sekä englanninkieliset hakusanat child Abuse, online grooming, sexual, sexual harassment, adolescent, child ja child sexual abuse.

Oppaan tekstin tulee puhutella tavoiteltua käyttäjäryhmää. Tekstissä tulee ottaa huomioon lukijan ikä, asiantuntemus sekä oppaan käyttötarkoitus. (Vilka ja Airaksinen 2003, 65, 129.) Tekstin muodot ja sisällöt tulee olla ilmaisultaan sellaisia, että se palvelee kohderyhmän tarpeita ja vastaanottajan on helppo ymmärtää sitä (Vilka ja Airaksinen 2003, 51). Hyvä ja toimiva opas antaa lukijalle vastauksia mahdollisesti herääviin kysymyksiin. Kielikuvien, sanontojen ja vaikeiden ilmaisujen käyttöä tulee välttää. Tekstissä tulee käyttää hyvää yleiskieltä ja lyhyitä kappaleita. (Selovuo 2018, 20.) Oppaan teksteissä käytin selkeää sanastoa ja huomioin kohderyhmänä olevat nuoret tekstin pituudessa. Kirjoitin lyhyitä lauseita ja vältin liian monimutkaisia tieteellisiä termejä. Oppaaseen lisätyt seksuaalioikeudet kirjoitin lukijaa puhuttelevaksi, sinä-muotoon. Itsekeksityt sitaateissa olevat ta-pausesimerkit ja niissä käytetty puhekieli voi tuntua nuoresta tutulta ja samaistuttavalta, rohkaisten nuorta ilmoittamaan aikuiselle mahdollisesta groomingin kokemuksesta. Seksuaalioikeuksista kirjoitin oppaaseen Rinnekodin (julkaisuaika tuntematon) turvataitoja mukaillen myös tekstin, jossa halusin painottaa jokaisen nuoren arvokkuutta ja itsemääräämisoikeutta.

Tuotoksen kiinnostavuus ja erottuva muoto voidaan varmistaa oppaassa konkreettisilla ulkonäkökeinoilla, joita ovat muun muassa tuotteen- ja sen tekstin koko, värit sekä kuvat. Näillä tekijöillä on vaikutusta luotettavuuteen ja selkeyteen. (Vilka ja Airaksien 2003, 52–53.) Oppaan (liite 1) visuaalisessa toteutuksessa huomioitiin toimeksiantajan toiveet oppaan ulkonäöstä. Myös omana vaatimukseni oppaalle oli, että opas on visuaalisesti näyttävä ja houkutteleva. Minulla oli mahdollisuus hyödyntää mainostoimiston asiantuntemusta oppaan visuaalisen ilmeen toteutuksessa ja taitossa. Kävin yhdessä mainostoimiston suunnittelijan kanssa toiveeni, joiden pohjalta opas koottiin. Oppaan toteu-

tuksessa päädyttiin käyttämään rohkeita värejä ja muotoja. Tavoitteena oli luoda visuaalinen kokonaisuus, joka herättää nuoren mielenkiinnon ja saa hänet lukemaan oppaan tärkeän sisällön. Oppaaseen valittiin pääväreiksi kirkkaan sininen ja oranssi. Sininen väri kertoo luotettavuudesta ja on näin ollen tukemassa myös grooming aiheen vakavuutta. Oranssi sinisen vastavärinä on piristävä ja näytävä. Vaaleat sävyt tuovat seesteisyyttä räikeän sinisen ja oranssin keskelle ja ovat pastellisävyyden vuoksi tuomassa herkkyyttä vakavan aiheen keskelle. Oppaasta tehtiin visuaalisesti näyttävä, käyttäen apuna nykyaikaista grafiikkaa. Grafiikassa hyödynnettiin pehmeitä muotoja ja otsikoiden fontti jäljittelee käsintehtyä kirjoitusta. Näiden valintojen tarkoituksena on viestiä inhimillisyyttä ja helposti lähestyttävyyttä. Opas taitettiin kokoon A5 ja A6, jotka mahtuvat hyvin reppuun, käsilaukkuun tai esimerkiksi takin taskuun. Tilaaja voi käyttää näitä oppaan kokoja omien tarpeidensa mukaan. Tärkeitä sisältöjä oppaassa korostettiin koon, kontrastin ja muotojen vaihtelun avulla. Samalla myös oppaan sisältö on silmäiltävissä nopeasti, mikä parantaa lukukokemusta.

Kuvien avulla voidaan selittää tekstiä ja hahmottaa kokonaisuutta lukijalle. Kuvat tulee kohdistaa lukijakunnan mukaan, jotta niiden välittämä viesti tulee selkeästi esille. Kuvien valinnassa tulee ottaa huomioon, miten ymmärrettäviä, minkä kokoisia ja värisiä kuvat ovat. (Tikoteekki 2014, 3–4, 7.) Kuvituksessa hyödynnettiin aiheeseen liittyviä kuvia, mutta vältettiin alleviivaamista, jotta lukijalle jää mahdollisuus tehdä omia tulkintoja tilanteista. Koska opas on suunnattu nuorille, valittiin oppaaseen luonnollisesti kuvat, joissa esiintyy nuoria. Ajatuksena oli, että nuoren olisi tällöin helpompi samais-tua oppaan välittämään viestiin. Tekijänoikeuslain (2015/607, 1§) mukaan tekijänoikeusasiat tulee huomioida kuvia käytettäessä. Kuvan ottajalla on automaattisesti tekijänoikeus, mikä estää kuvan tai sen osan käyttämisen julkisesti ilman ottajan lupaa (Tekijänoikeuslaki 2015/607, 1§). Oppaassa kuvia käytetään Shutterstock.com-palvelun luvalla. Oppaaseen Savonian logon ja tekijän nimen yhteyteen kirjoitettiin kuvien tekijänoikeuksista kertova teksti: ”Kuvia käytetään Shutterstock.com-palvelun luvalla.” Oppaan teksteistä, sisällöstä ja visuaalisesta suunnittelusta vastaa opinnäytetyön tekijä, Sini Saari. Visuaalisesta toteutuksesta ja taitosta vastaa mainostoimisto Hurry Oy.

Oppaan loppuun laitettiin yhteystietoja, joihin nuori voi ottaa yhteyttä pohtiessaan groomingiin liittyviä kysymyksiä tai joutuessaan groomingin kohteeksi. Suomessa ei ole yhteneväistä käytäntöä siitä, minne tulisi ottaa yhteyttä kohdatessaan groomingia. Tämän vuoksi kiinnitin yhteistietojen ilmoittamisessa erityistä huomiota siihen, että nuorelle olisi selvää, mihin paikkaan voi ottaa yhteyttä missäkin tilanteessa. Lisäsin yhteistietojen yhteyteen lyhyen kuvauksen yhteystiedon tarkoituksesta. Koska nuoret viettävät pääosin aikaa internetissä koin luontevaksi keskittyä internetissä saatavilla oleviin palveluihin. Valitsin oppaan yhteystietoihin ja auttaviin tahoihin Nettivihjeen, Nettivinkin, Poliisin rikosilmoituksen, Kuopion Tyttöjen Talon, Netari-verkkonuorisotalon, Nuorten Exitin, Nettiturvakodin ja Sua varten somessa. Puhelinpalveluista valitsin oppaaseen MLL-Lasten ja nuorten puhelimen ja rikosuhripäivystyksen numeron.

5.4 Kehittämistyön tuotoksen käyttöönotto ja arviointi

Kehittämistyön päättämisen- ja arviointivaiheessa työn tuotos otetaan käyttöön ja arvioidaan. Oppaan toteutuksessa kiinnitin huomiota hyvän oppaan kriteereihin, joita olivat muun muassa sisällön sopivuus kohderyhmälle, kohderyhmän huomioiminen, tuotteen kiinnostavuus ja erottuva muoto, hyvä yleiskieli ja lyhyet kappaleet (Vilkkä ja Airaksinen 2003, 51–53, 65, 129; Selovuo 2008, 20). Hyvän oppaan kriteerien ja opinnäytetyön tavoitteiden perusteella laadin oppaan käytettävyyden arvioimiseksi palautekyselyt Tyttöjen Talon ohjaajille (liite 1) sekä kohderyhmään kuuluville nuorille (liite 2). Toimeksiantajan yhteyshenkilö keräsi palautteet sähköpostilla välittämäni palautelomakkeen avulla. Arviointi kerättiin useammalta ohjaajalta ja nuorelta, jolloin saatiin monipuolisemmin palautetta ja kehitysideoita. Palautteessa käytin sekä numeerista arviointia että avoimia kysymyksiä. Oppaan tavoitteiden toteutumista groomingin tunnistamisen ja suojautumisen osalta pyrin selvittämään erityisesti nuorille suunnattujen lisäkysymysten avulla. Käytettävyyden arvioimiseksi osana ohjaajien antamaa ohjausta palautelomakkeella selvitettiin, voisiko ohjaajat hyödyntää opasta omassa työssään.

Oppaan arviointilomakkeessa oli kysymykset:

- Miten arvioisit oppaan sisältöä?
- Miten oppaassa onnistuttiin huomioimaan kohderyhmä?
- Minkä arvosanan (1–5) antaisit oppaalle?
- Minkä arvosanan (1–5) antaisit oppaan ulkonäöstä?
- Minkä arvosanan (1–5) antaisit oppaan helppolukuisuudesta?
- Mikä oli erityisen onnistunutta?
- Puuttuiko oppaasta mielestäsi jotain olennaista? Jos, niin mitä?
- Mitä kehitysideoita sinulle tuli mieleen?
- Mitä muuta palautetta antaisit oppaasta?

Nuorille suunnatussa palautelomakkeessa oli lisäksi kysymykset:

- Oliko grooming käsitteenä sinulle ennestään tuttu?
- Saitko uutta tietoa groomingin tunnistamisesta ja suojautumisesta? Jos sait, niin mitä?
- Tiedätkö mistä voit saada apua, jos kohtaat groomingia?

Ohjaajille suunnatussa palautelomakkeessa oli lisäksi kysymys:

- Voisitko hyödyntää opasta työssäsi?

Tuotosten käyttöönotto vaiheeseen kuuluu työn luovuttaminen tilaajalle. Ennen varsinaisen tuotoksen luovuttamista tilaajalle halusin varmistaa, että toimeksiantaja on tyytyväinen oppaaseen ja se sisältää olennaiset tiedot heidän käyttötarkoitustaan ajatellen. Toimeksiantajan tarkoituksena on käyttää opasta pääasiassa sähköisessä muodossa. Halusin saada oppaasta mahdollisimman monikäyttöisen, joten huomioin toteutusvaiheessa teknisiä ominaisuuksia ja mahdollisuuksia. Toimeksiantajalle tehtiin oppaasta pdf-tiedostona internetversio sekä painoversio, josta tehtiin koko A5 sekä A6. Tarpeen mukaan Tyttöjen talot voivat näiden eri versioiden avulla tulostaa tai painattaa omakustanteisesti oppaasta paperisia versioita käyttöönsä.

6 POHDINTA

6.1 Kehittämistyön prosessin ja tuotoksen arviointi

Opinnäyteytön tarkoituksena oli suunnitella ja tuottaa opas nuorille groomingin tunnistamisesta ja siihen liittyvästä suojautumisesta. Opinnäytetyön tavoitteena oli, että tuotettu opas voisi auttaa nuoria tunnistamaan grooming-ilmion ja sitä kautta suojautumaan siltä. Tyttöjen Talot ovat tuottaneet aikaisemmin käyttöönsä oppaita seksuaaliväkivallasta. Näitä oppaita ovat Nuorten seksuaaliväkivaltaa kokeneen kohtaaminen ja auttaminen -opas nuorten kanssa työskenteleville, Kun nuori kokee seksuaaliväkivaltaa -opas vanhemmalle ja huoltajalle sekä Kun olet kokenut seksuaaliväkivaltaa -opas nuorelle (Kordinaatti julkaisuaika tuntematon, 11, 20). Kuitenkaan suoraan nuorille suunnattua materiaalia groomingin tunnistamisesta ja ennaltaehkäisystä ei ole aikaisemmin tehty ja sitä tilaaja nimenomaan tältä tuotokselta toivoi. Tämän vuoksi suunnittelemani opas on ainutkertainen ja tarpeellinen, sekä erottuu muista vastaavista tuotteista.

Kehittämistyön arvioinnin tulee vastata kysymyksiin kehittämistyön onnistumisesta eli kuinka työn tekeminen sujui ja millainen valmis tuotos on (Ojasalo ym. 2014, 26, 47). Tuotoksen testaaminen lisää kehittämistyön luotettavuutta, jonka vuoksi tuotos arvioitiin laatimani palautekyselyn avulla. Palautekyselyn täytti nimettömänä neljä ohjaajaa sekä neljä kohderyhmään kuuluvaa nuorta. Oppaan arvioinnissa käytettiin toimeksiantajan tulostamia kuvia A5-kokoisena. Huomioitavaa on, että painotalossa painettuna versiona oppaan tekstit ja värit ovat todennäköisesti tarkempia ja selkeämpiä, kuin tavallisella tulostimella tulostetussa versiossa.

Sekä nuoret, että ohjaajat kokivat palautekyselyn perusteella oppaan sisällön hyväksi, selkeäksi, ytimekkääksi ja monipuoliseksi. Asteikolla 1–5 oppaan yleisarvosanaksi muodostui keskiarvo 4,25. Kohderyhmän huomioidussa onnistuttiin kaikkien vastanneiden mielestä hyvin; teksti koettiin helposti ymmärrettäväksi ja sopivan pituiseksi. Erityisen onnistuneena pidettiin oppaan sopivaa pituutta, helppolukuisuutta, asioiden esittämistä tiiviisti ja ytimekkäästi, puhuttelevan kirjoitustyylin käyttöä, groomingin määritelmää, nuorten seksuaalioikeuksien kertomista, sekä ”ole tarkkana” -osiota.

Ulkonäkö arvioinnin (1–5) keskiarvo oli 4,125. Yleisesti ottaen ulkonäkö koettiin visuaalisesti erittäin miellyttäväksi. Oppaan helppolukuisuus sai keskiarvon 4,25 asteikolla 1–5. Teksti koettiin selkeäksi ja helppolukuiseksi, mutta tekstin pienuudesta sekä värien ja kontrastin käytöstä tuli kolmella neljästä nuoresta sekä yhdellä ohjaajalta kehitettävää palautetta. Kirkkaan sininen väri osoittautui siis huonoksi tehokeinoksi, koska vaikeutti tekstin lukemista puolella vastaajista. Oppaasta jäi puuttumaan vastaajien mielestä jämäkkyys, miten sanoa groomingin tekijälle ei sekä rikosilmoituksen tekemisen tarkemmat vaiheet. Palautteissa esille tulleita yksittäisiä kehitysideoita olivat samaistuttavien esimerkkitapausten lisääminen sekä mielenkiintoisempien kuvien käyttö. Tässä opinnäytetyössä keskityttiin groomingiin ennaltaehkäisyn ja suojautumisen näkökulmasta. Sen vuoksi oppaassa ei käsitelty tarkemmin esimerkiksi rikosilmoituksen tekemistä tai rikosprosessia, jota yksittäinen vastaaja jäi kaipaamaan.

Oppaan hyödyntämiseen omassa työssään, ohjaajat vastasivat yksimielisesti kyllä tai ehdottomasti. Opasta ajateltiin käyttää esimerkiksi ryhmätoiminnassa, jossa oppaan avulla voitaisiin herätellä kes-

kustelua groomingista. Kaikille kyselyyn vastanneista nuorista groomingin oli ainakin osittain ennestään tuttu, mutta eivät silti aikaisemmin tienneet, mistä voisi saada apua groomingia kohdatessaan. Nuoret kertoivatkin saaneensa lisää tietoa erityisesti auttavista tahoista ja nettisivuista sekä groomingin piirteistä. Tyttöjen Talon sosiaalisen median, Instagramin ja Facebookin tietoja kaivattiin. Yleisessä palautteessa vastaajat toivat esille ja olivat yhtä mieltä siitä, että grooming on aiheena tärkeä ja tarpeellinen, sekä opas hieno, hyvä, selkeä ja monipuolinen.

Oppaan tavoitteena oli, että nuoret tunnistaisivat paremmin internetissä groomingin tunnusmerkit, osaisivat suojautua siltä ja tarvittaessa hakea apua groomingin kohteeksi joutuessaan. Palautekyselyn perusteella tavoitteet toteutuivat suurelta osin. Valitsemani oppaan sisällöt osoittautuivat sopiviksi, suurelta osin riittäviksi sekä selkeästi esitetyksi. Vastaajat olivat saaneet uutta tietoa auttavista tahoista sekä groomingin tunnusmerkeistä. Oppaassa olisi voinut olla vielä kysymys siitä, tietävätkö nuoret, miten voivat suojautua groomingilta, koska tämän palautteen perusteella nuorten suojautumistaitoja ei pystytty arvioimaan. Palautekyselyssä esille tulleiden puutteiden ja kehitysideoiden pohjalta opasta voisi jatkossa päivittää värien osalta selkeämmäksi sekä lisätä Tyttöjen Talon sosiaalisen median yhteystiedot.

Tyttöjen talon kävijät koostuvat 13–29-vuotiaista nuorista tytöistä ja naisista. Tuottamani opas suunniteltiin kuitenkin 13–17-vuotiaille nuorille. Näin ollen pystyin paremmin rajaamaan opinnäytetyössä käytettävän teorian tiedon, koska esimerkiksi lainsäädäntö on suojaikärajojen vuoksi seksuaalirikoksien osalta erilainen alle 18-vuotiaille kuin täysi-ikäisille (Rikoslaki 2011/540, §). Tämä ei kuitenkaan pois sulje sitä, etteikö groomingia voisi tapahtua kenelle tahansa alaikäiselle, sukupuoleen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen katsomatta. Aiheen rajausta tukee myös se, että internetin kautta tapahtuvan seksuaalisen väkivallan kohteeksi joutuu useimmiten 13–15-vuotiaat nuoret. Groomingin käsittely rajattiin tässä työssä koskemaan vain verkossa tapahtuvaan seksuaaliseen houkutteluun, koska erityisesti sen on osoitettu lisääntyneen viimeisten vuosien aikana. Käsittelyssä keskityttiin aikuisen toteuttamaan seksuaaliseen houkutteluun, joka kohdistuu alaikäisiin. Aiheen tarkka rajaaminen mahdollisti syvällisemmän perehtymisen tutkittavana olevaan aiheeseen.

Opasta toteuttaessa pyrin asettumaan nuoren asemaan ja ymmärtämään, mitä nuori haluaisi tietää groomingista ja mitä tutkimukset osoittavat tarpeelliseksi tiedottaa nuorille. Toteutuksessa kiinnitin huomiota siihen, että opas toimisi ikään ja sukupuoleen katsomatta kaikille nuorille, jotta sen käytettävyys ja hyödynnettävyys olisi mahdollisimman laaja. Jätin oppaasta pois kokonaan esimerkiksi seksuaalissävytteisten kuvien luokittelun (kuva 2). Ajattelin, ettei luokittelun avaaminen lopulta ollutkaan niin keskeinen asia, että se olisi järkevää liittää pieneen ja tiiviiseen oppaaseen. Oppaan lopullisen kirjoittamisen aikana konkretisoitui tarkemmin tekstin todellinen pituus ja sen vuoksi oppaan sisältöä tiivistettiin ja tekstiä muokattiin kohderyhmälle sopivammaksi. Myös opinnäytetyön ohjaajan antaman palaute vaikutti päätökseen vähentää tekstin osuutta oppaassa. Oppaassa oli ensin esimerkkitapaus tilanteesta, jossa nuoren entinen poikaystävä uhkasi levittää tyttöystävänsä alaston kuvaa eteenpäin. Tämä muutin niin, että tekijänä on aikuinen, koska tässä opinnäytetyössä keskityin nimenomaan aikuisen toteuttamaan alaikäiseen kohdistuvaan groomingiin internetissä.

Tilaa antoi vapaat kädet oppaan suunnittelulle ja toteuttamiselle. Ennen oppaan luovuttamista tilaajalle halusin arviointia siitä, onko oppaan sisältö, tekstit ja visuaalinen ilme alan ammattilaisten

mielestä soveltuva kohderyhmälle ja tilaajan tarpeisiin sopivia. Tilaaja oli kaikin puolin tyytyväinen oppaan sisältöön, ulkoasuun ja käytettävyyteen. Valmiista oppaasta tehdyn ohjaajille suunnatun palautekyselyn sekä tilaajan kanssa käydyn keskustelun avulla sain vain pieniä korjaustoiveita. Tyttöjen Talolle toimitettiin oppaasta versio toimeksiantajan toivomassa muodossa. Yhteystietoihin tilaaja halusi lisättävän Sua varten somessa- hankkeen olevan Loistosetlementin lisäksi myös Settlementti Puijolan toteuttama. Korjauksen jälkeen opas oli suoraan valmis käytettäväksi toimeksiantajalla. Tekijänoikeuslain (404/1961, 1 §) mukaan tekijänoikeus on kirjallisen teoksen tekijällä. Toimeksiantajan kanssa sovittiin, että heillä on oikeus halutessaan muuttaa ja päivittää tekstejä yhteystietojen osalta. Muuten tekijänoikeudet säilyvät oppaan tekijällä Sini Saarella. Oppaassa kuvia käytetään Shutterstock.com-palvelun luvalla. Kuvien käyttöoikeus koskee ”Grooming seksuaaliväkivaltana – Tunnista ja suojaudu verkossa -Opas nuorelle” -tuotosta. Kuopion Tyttöjen Talolla on oikeus käyttää opasta omaan tarkoitukseen sekä liittää se Tyttöjen Talon nettisivulle.

Opinnäytetyön alkuvaiheessa arvioin aiheen rajaamisen, aikataulussa pysymisen ja yksin tekemisen olevan heikkoutena ja uhkana opinnäytetyö prosessissa. Opinnäytetyön tekemisen aikana kiinnitin näihin huomiota tarkalla aiheen rajaamisella sekä aikataulujen laatimisella. Toisaalta yksin tekeminen antoi mahdollisuudet edetä omien aikataulujen mukaan ja toteuttaa oppaasta omien mieltymyksieni mukainen, mutta yhdessä pohtimista ja ideointia toisen ihmisen kanssa kaipasin toisinaan. Ohjaajien ja opettajien antama tuki ja neuvot ovat tukeneet työskentelyäni. Opinnäytetyön tekemisessä minulla oli mahdollisuus kehittää omaa osaamista, oppia suunnittelemaan ja toteuttamaan tehtyjä suunnitelmia, saada tietoa groomingista ja tuottaa käytäntöön sopiva opas. Vahvuuksiani opinnäytetyön tekemisessä oli mielenkiinto aiheita kohtaan, joka näkyi huolellisessa ja tarkassa oppaan viimeistelyssä, oppaan palautteen analysoimisessa sekä opinnäytetyön raportointi ohjeiden noudattamisessa.

Kehittämistyön tuotos vastaa opinnäytetyön tarkoitusta groomingin tunnistamisesta ja siihen liittyvästä suojautumisesta sekä täyttää toimeksiantajan tarpeet ja toiveet. Näin ollen voidaan ajatella, että kehittämistyö on onnistunut, vaikka työni ei valmistunut aivan alkuperäisen suunnitelman mukaan. Pitkäjänteinen työskentely on saatu päätökseen ja olen tyytyväinen lopputulokseen. Mielestäni onnistuin luomaan oppaasta nykyaikaisen, helppolukuisen, visuaalisesti näyttävän ja nuoret huomioivaa kokonaisuuden. Lisäksi uskon, että kehittämistyöni on tarkoituksenmukainen palvelemaan seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisemiseksi hoitotyön osaamisen kehittämisen näkökulmasta.

6.2 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Kehittämistyö, kuten muukin tieteellinen tutkimus, on luotettava vain, jos se on tehty noudattaen tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiä (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6). Kehittämistyön luotettavuudesta kertoo työn tuotoksen arviointi. Kehittämistyön prosessin ja tuotoksen monipuolisella ja tarkalla arvioinnilla olen osoittanut luotettavuutta. Tuotos on testattu ja arvioitu Tyttöjen Talon ohjaajilla ja nuorilla. Tuottamastani oppaasta tekee luotettavan se, että oppaan sisältö on koottu luotettavien ja ajantasaisen tutkimus- ja teorian tiedon pohjalta.

Opinnäytetyön aiheen valinnassa tulee huomioida työn hyödynnettävyys ja tarpeellisuus, sekä so- piva kohderyhmä ja tekijän mielenkiinto ja innostus aiheesta. (Heikkilä ym.2008, 44.) Koska kehittä- mistyö toteutettiin suoraan tilaajan pyynnöstä, koin sen tarpeellisuuden eettisesti tarkasteltuna niin suureksi, että opasta oli kannattava ja hyödyllistä lähteä toteuttamaan. Motivaationi ja kiinnostuk- seni aiheeseen tukivat työskentelyäni.

Hyvien tieteellisten käytäntöjen mukaan tutkimuksiin tulee viitata asianmukaisesti omassa työssään (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6). Lähteiden käyttö ja lähdekritiikki ovat keskeinen osa opinnäytetyön eettisyyden ja luotettavuuden arvioinnissa. Lukijan tulee ymmärtää mikä osa tekstistä on peräisin lähteestä ja mikä taas opinnäytetyöntekijän omaa tuotosta. Tein opinnäytetyön Savonia- ammattikorkeakoulun (2020) ohjeiden mukaisesti ja eettisiä periaatteita noudattaen. Lähdemerkin- nät on tehty Savonian vuoden 2020 ohjeiden mukaisesti. Teoriatiedon kokoamisessa käytin niin suo- malaisia, kuin kansainvälisiäkin tutkimus- ja teoriatietoon perustuvia lähteitä. Tietoa etsin luotetta- vista hakupalveluista, kuten PubMed, Cinahl, Savonia Finna sekä Finna.fi tietokannoista. Tutkimusar- tikkeleiden valinnassa kiinnitin huomiota tutkimuksen pätevyYTEEN, tutkimuksen toteutuksen ajan- kohtaan sekä yleistettävyyteen. Grooming-ilmionä on uusi, jonka vuoksi aihetta ei ole vielä tutkittu monialaisesti. Opinnäytetyössä hyödynnettiin mahdollisimman tuoretta tietoa ja tieteelliseen tutki- mustietoon perustuvia lähteitä, jotta tuotettava tieto olisi mahdollisimman luotettavaa.

Seksuaaliväkivallasta löytyy hyvin tutkimustietoa, mutta nimenomaan groomingiin ja siltä suojautu- miseen kohdistettua tutkimustietoa oli rajatusti saatavilla. Aihetta lähestyttiin usein siltä kannalta, miten aikuiset voivat olla nuoren tukena ja mitä nuorten tulisi tehdä, kun on jo joutunut seksuaalivä- kivallan kohteeksi. Tässä opinnäytetyössä halusin kuitenkin tilaajan toiveesta keskittyä nimenomaan siihen, miten nuoret itse tunnistavat groomingin ja miten he voisivat itse osata suojautua siltä. Tu- tustuin erilaisiin lähteisiin ja pyrin niiden pohjalta soveltamaan ja kohdentamaan saatavilla olevan tiedon nuorille suunnatuksi. Oppaaseen tulleen tiedon kerääminen ja rajaaminen osoittautui osittain haasteelliseksi, koska grooming on käsitteenä niin uusi ja laaja-alainen. Tärkeimmän tiedon kokoa- minen lyhyesti ja ytimekkäästi, mutta kuitenkin riittävän informatiivisesti pieneen oppaaseen vaati työn tekijältä asiaan perehtyneisyyttä, olennaisen tiedon poimimista tutkitusta tiedosta sekä ymmär- rystä kohderyhmän tarpeista. Oppaasta kerätty palaute osoitti tehtyjen valintojen olleen onnistuneita ja sopivia oppaan käyttötarkoitusta ajatellen.

Eettisten periaatteiden (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6) noudattamiseksi laadin tilaajan kanssa ohjaus- ja hankkeistamissopimuksen, johon liitettiin opinnäytetyön tekijän, toimeksiantajan ja opinnäytetyön ohjaajan allekirjoitukset. Opinnäytetyön plagioinnin tarkistus tehtiin turnit-ohjel- malla. Perehtyneisyyteni aiheeseen osoitin kypsyysnäytteen avulla. Tekijänoikeuksista sopiminen ja niiden noudattaminen kertovat työn luotettavuudesta. Toimeksiantajan kanssa sovittiin tekijänoi- keuksista ja oppaassa oleviin kuviin on käyttöoikeus Shutterstock.com-palvelun luvalla. Oppaaseen kirjoitettiin myös Savonian logo ja tekijän nimi.

Tässä opinnäytetyössä tehdyssä oppaassa ja siinä käytetyssä kielessä huomioitiin kohderyhmänä olevat nuoret ja niiden haavoittuvuus. Grooming aiheena on arka ja henkilökohtainen. Tämän vuoksi oppaassa tuli ottaa huomioon herkkä lähestymistapa, niin ettei aiheen käsittely aiheuta nuorelle

syllisyyden tunteita. Grooming arkaluontoisuuden vuoksi tuli kiinnittää erityistä huomiota myös siihen, että opinnäytetyön tekijän omat kokemukset, mielipiteet ja tulkinnat eivät vaikuta asiasisältöihin ja niiden valintaan. Tämän vuoksi palautteen kerääminen oli tärkeää, jotta ulkopuolinen pystyi arvioimaan tekstin sisällön ja esittämistavan sopivuuden nuorelle.

6.3 Ammatillinen kehittyminen

Sairaanhoitajan ammatilliseen osaamiseen kuuluu muun muassa asiakaslähtöisyys, hoitotyön eettisyys ja ammatillisuus, näyttöön perustuva toiminta ja päätöksenteko, ohjaus ja opetusosaaminen sekä terveyden ja toimintakyvyn edistäminen (Erikson, Korhonen, Merasto & Moisia 2015, 7–8). Opinnäytetyö prosessin tarkoituksena on tukea opiskelijan ammatillista kasvua ja osaamista. Tulevana terveydenhuollon ammattilaisena työskentelen hoitotyön asiantuntijana moniammatillisissa työryhmissä kehittäen ja edistäen tutkimukseen- ja näyttöön perustuvaa hoitotyötä.

Sairaanhoitajan tulee osata tuottaa uutta opetus- ja ohjausmateriaalia ohjaus ja opetusosaamisen osaamisalueen mukaisesti (Savonia-ammattikorkeakoulu 2015). Koen kehittyneeni oppaan laatimisessa, kun jouduin miettimään, miten esittää teoreettinen tieto oppaassa siten, että tutkimustieto välittyy oikeanlaisena ja informatiivisena, mutta tarpeeksi yksinkertaisesti ja ytimekkäästi kerrottuna. Oppaassa olevan tekstin määrää tiivistin useampaan kertaan, jotta se ei olisi liian pitkä nuorille luettavaksi. Oppaan suunnittelussa opin myös teoretiedon soveltamista. Sovelsin saamaani tietoa auttavista tahoista ja pohdin itse, mitkä yhteystiedot olisivat olennaista laittaa oppaaseen, jotta ne tukisivat parhaalla mahdollisella tavalla oppaan tavoitteen toteutumista. Lakeihin tutustuminen on auttanut minua ymmärtämään, että jo seksuaalinen houkuttelu esimerkiksi seksuaalissävyytteisten kuvien lähettäminen ja jakaminen on rikos ja siitä voidaan määrätä rangaistus.

Sairaanhoitajan osaamisvaatimukseen terveyden- ja toimintakyvyn edistämiseksi kuuluu esimerkiksi kansanterveysongelmia aiheuttavien tekijöiden tunnistaminen ja terveyttä heikentävien riskitekijöiden ehkäiseminen (Erikson ym. 44). Groomingin tunnistaminen, siltä suojautuminen ja seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi joutumisen ennaltaehkäisy ovat merkittävässä osassa tukemassa nuoren seksuaalioikeuksien toteutumista ja fyysisen ja psyykkisen terveyden turvaamista. Grooming voi johdattaa pahimmillaan seksuaaliseen hyväksikäyttöön, joka aiheuttaa yhteiskunnalle merkittäviä kuluja. Myös grooming itsessään aiheuttaa nuorille vakavia seurauksia, joiden hoito lisää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarvetta ja sitä kautta myös kustannuksia. Koen, että terveyden- ja toimintakyvyn edistämisen taitoni ovat kehittyneet opinnäytetyön aikana, kun olen pohtinut groomingin ongelmallisuutta ja seurauksia sekä hyödyntänyt olemassa olevaa tietoa ja tuottanut oppaan seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisemiseksi.

Näyttöön perustuvan toiminnan ja päätöksenteon osaamisen taitoja olen kehittänyt esimerkiksi lähdekriittisyyden ja tiedon haun osalta. Groomingin tilastoihin perehtyessä jouduin pohtimaan seksuaaliväkivallan ja groomingin eroa sekä Suoraan groomingista ja sen tunnistamiseen liittyviä tutkimustietoja oli haastava löytää. Jouduin pohtimaan, kuinka ja missä muodossa esittää asiat, jotta opas palvelee parhaalla mahdollisella tavalla toimeksiantajaa sekä kohderyhmänä olevia nuoria.

Asiakaslähtöisyyden osaamisalueessa sairaanhoitajan tulee osata toimia ammatillisesti muiden ihmisten kanssa (Savonia-ammattikorkeakoulu 2015). Moniammatilliset yhteistyötaitoni ovat kehittyneet

opinnäytetyöprosessin aikana työskennellessäni tilaajan, mainostoimiston ja opinnäytetyötä ohjaavien henkilöiden kanssa. Olen saanut tilaajalta arvokkaita kokemuksia ja näkemyksiä grooming-prosessista. Näiden näkemysten kuuleminen on auttanut minua ymmärtämään aiheen arkaluontoisuuden ja vakavuuden, sekä kiinnittämään huomiota siihen, että vastuu groomingista on aina aikuisella. Opinnäytetyötäni ohjaavilta opettajilta olen saanut ohjeita ja neuvoja opinnäytetyöprosessin tekemiseen, niin tiedon jäsentämisen, kuin teoretiedon etsimisen osalta. Mainostoimiston kanssa tehty yhteistyö toi uutta näkökulmaa oppaan kehittämiseen.

Opinnäytetyön aihe löytyi, kun laitoin hankeopintoihin liittyen sähköpostia minua kiinnostaville yhteistyötahoille Kuopion MLL:n yhdistykselle sekä Kuopion Perheentalolle. Perheentalolta minua ohjattiin kysymään neuvolasta suunnitteilla olevista hankkeista ja niihin osallistumisesta. Hanketta suunnitellessa kyselin samalla mahdollisista opinnäytetyöaiheista, ja lopulta minulle ehdotettiin ottaa yhteyttä Kuopion Tyttöjen Taloon. Kiinnostuin ehdotetusta grooming aiheesta sen ajankohtaisuuden vuoksi. Aihe on tärkeä, mutta siitä puhuminen on usein vaikeaa. Halusin opinnäytetyön aiheeksi nimenomaan kehittämistyön, jotta voin konkreettisesti nähdä tekemäni työn tuloksen, valmiin oppaan. Kehittämistyön tekeminen oli minulle uusi kokemus ja kuten ennen opinnäytetyön aloittamista arvelin, oli kehittämistyön tekeminen minulle luonteva ja mieluinen tapa tehdä opinnäytetyö. Sen avulla sain tehtyä jotain konkreettista, oppaan, joka toivottavasti tulee saavuttamaan mahdollisimman monen nuoren.

YK:n ihmisoikeuksiin pohjautuvien seksuaalioikeuksien mukaan jokaisella nuorella on oikeus koskemattomuuteen sekä siihen, että nuori saa kasvaa ilman seksuaalista häirintää tai hyväksikäyttöä, riippumatta sukupuolesta, ihonväristä, iästä tai seksuaalisesta suuntautumisesta. (International Planned Parenthood Federation 2008.) Grooming loukkaa nuoren ihmisoikeuksia ja on kansainvälisesti merkittävä ongelma nuorten seksuaaliterveydelle. Aikuisen nuoreen kohdistama seksuaalinen houkuttelu ja siitä mahdollisesti kehittyvä seksuaalinen hyväksikäyttö aiheuttaa monenlaisia kustannuksia yhteiskunnalle suoraan ja välillisesti. Sosiaali- ja terveydenhuollolle kertyy kustannuksia esimerkiksi nuorten terveystalouden käytöstä ja mielenterveyshäiriöiden hoidosta. Oma tavoitteni työssäni oli, että groomingiin perehtyminen antaisi minulle valmiuksia työskennellä seksuaalisen hyväksikäytön ehkäisemiseksi kaikissa työpaikoissani ja vapaa-ajalla tulevaisuudessa. Tällä voin omalta osaltani olla edistämässä ihmisoikeuksien toteutumista.

Opinnäytetyöni aihe grooming liittyy hoitoalan lisäksi vahvasti myös sosiaalialaan. Sairaanhoidajan työnkuva tulee kuitenkin muuttumaan jatkuvasti, eikä ennalta voi tietää, missä kaikissa tilanteissa voin ammatissani kohdata groomingia kokeneen nuoren. Perehtyminen seksuaaliväkivaltaan on auttanut minua arvostamaan paremmin erilaisia ihmisiä ja ymmärtämään ihmisten toimintaa haastavissakin tilanteissa, erityisesti groomingia tai seksuaaliväkivaltaa kokeneen nuoren kohdalla. Koen, että minulla on paremmat valmiudet työskennellä nuorten parissa hoitotyössä, kun tiedän, miten haavoittuvia nuoret ovat nykyaikana esimerkiksi seksuaaliselle houkuttelulle. Opinnäytetyön tekemisen myötä olen oppinut ymmärtämään, että ilman fyysistä kontaktia tapahtuva seksuaalinen väkivalta voi olla traumaattinen kokemus ja vaurioittaa nuoren kehitystä. Uskon, että tekemäni työn vuoksi minulla on paremmat valmiudet sairaanhoitajana toimiessani ottaa groomingin helpommin puheeksi, kohdata groomingia kokenut nuori sekä toimia seksuaaliväkivallan ehkäisemiseksi.

6.4 Hyödynnettävyys ja kehittämisideat

Kehittämistyön tuotoksena laatimaani opas on arvioinnin perusteella osoitettu olevan hyödyllinen, tärkeä ja sopiva käytettäväksi Tyttöjen Talolla seksuaali- ja väkivaltatyössä. Jatkossa olisi mielenkiintoista selvittää oppaan toimivuutta sekä sitä, miten oppaasta ollut käytännössä apua nuorille groomingin tunnistamisessa ja puheeksi ottamisessa. Tästä voisi tehdä esimerkiksi tutkimuksellisen opinäytetyön, jossa arvioitaisiin tarkemmin oppaan käytettävyyttä Tyttöjen Talolla. Mahdollisten tutkimustulosten perusteella Tyttöjen Talon käyttöön voisi kehittää seksuaaliväkivaltaa ennaltaehkäisevää materiaalia, mikäli kehitettäviä asioita ilmenee. Tuottamassani oppaassa keskityttiin internetissä tapahtuvaan groomingiin. Jatkokehittämisideana voisi olla nuorten tietoisuuden lisääminen groomingista laajemmin, jossa otettaisiin huomioon myös internetin ulkopuolella tapahtuva grooming, jota voi esiintyä esimerkiksi harrastuksissa, koulussa ja kotona. Nuorilta kerätyssä palautteessa tuli esille tarve saada ohjeistusta rikosilmoituksen tekemisestä ja rikosprosessista. Seksuaaliväkivaltaan liittyvästä rikosprosessista voisi näin ollen tuottaa nuorten käyttöön selkeää ja riittävän yksityiskohtaista materiaalia.

Tulevaisuudessa tulee kiinnittää huomiota siihen, että digitalisaation myötä myös grooming ja sen muodot tulevat muuttumaan. Nuorille jaettavaa tietoa ja seksuaalirikoksiin liittyvää lainsäädäntöä tulee jatkuvasti päivittää ja uudistaa palvelemaan parhaalla mahdollisella tavalla nuorten oikeuksien toteutumista. Avoimella ja kannustavalla yhteiskunnallisella keskustelulla seksuaaliväkivallasta ja groomingista, voidaan madaltaa nuorten kynnyksiä ilmoittaa kohtaamastaan groomingista varhaisessa vaiheessa ja saada tekijät virkavallan tietoon. Tällä voidaan mahdollisesti saada tekijä lopettamaan toimintansa sekä ennaltaehkäistä groomingin etenemistä seksuaaliseksi hyväksikäytöksi ja välttää vakavammat seuraukset.

LÄHTEET

- Aaltonen, Jussi 2012. Turvataitoja nuorille. Opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90817/Opas_21%20_verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 11.4.2021.
- Cacciatore Raisa, Halonen Miila, Laru Suvi, Lehtonen Mika, Porras Kirsi & Santalahti Tarja 2016. Väestöliiton asiantuntija- ja lääkärilausunto oikeudenkäyntiä varten –Lausunto seksuaalisen trauman vaikutuksista nuoreen. Pdf-tiedosto. Julkaistu 18.5.2016. http://vaestoliitto-fi.directo.fi/@Bin/58bf742c69f885917f30ec2ef668ff15/1621779360/application/pdf/5582378/Yleistraumalausunto%20oikeudenk%C3%A4yntiin_%20V%C3%A4est%C3%B6liitto.pdf. Viitattu 30.1.2021.
- Childline julkaisuaika tuntematon. Online grooming. Verkkojulkaisu. <https://www.childline.org.uk/info-advice/bullying-abuse-safety/online-mobile-safety/online-grooming/#10>. Viitattu 5.5.2021.
- ECPAT International 2016. Terminology guidelines for the protection of children from sexual exploitation and sexual abuse. Pdf-tiedosto. Julkaistu 6/2016. <http://luxembourgguidelines.org/wp-content/uploads/2017/06/Terminology-guidelines-396922-EN.pdf>. Viitattu 11.4.2021.
- Eloranta, Tuija & Virkki, Sari 2011. Ohjaus hoitotyössä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Erikson, Elina, Korhonen, Teija, Merasto, Merja & Moisio Eeva-Liisa 2015. Sairaanhoidajan ammatillinen osaaminen-Sairaanhoidajakoulutuksen tulevaisuus -hanke. Pdf-tiedosto. <https://www.epressi.com/media/userfiles/15014/1442254031/loppuraportti-sairaanhoidajan-ammattillinen-osaaminen.pdf>. Viitattu 4.5.2021.
- European Commission 2020. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Verkkojulkaisu. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0607>. Viitattu 1.5.2021.
- European Union. EU Gender Action Plan 2016–2020. Verkkojulkaisu. <https://europa.eu/capacity4dev/public-gender/wiki/eu-gender-action-plan-2016-2020>. Viitattu 1.5.2021.
- Heikkilä, Asta, Jokinen, Pirkko & Nurmela, Tiina 2008. Tutkiva kehittäminen. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Helsingin kaupunki 2020. Turvallisesti mediassa ja maailmalla–lapsiin ja nuoriin kohdistuvien seksuaalirikosten ehkäisy (ml.grooming) –30.6.2021. Verkkojulkaisu. <https://docplayer.fi/198275218-Turvallisesti-mediassa-ja-maailmalla-lapsiin-ja-nuoriin-kohdistuvien-seksuaalirikosten-ehkaisy-ml-grooming.html>. Viitattu 1.5.2021.
- Hyvärinen, Riitta 2005. Millainen on toimiva potilasohje? Hyvä kieliasu varmistaa sanoman perillemenon. Verkkojulkaisu. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 2005;121(16):1769–73. Saatavissa: <https://www.duodecimlehti.fi/duo95167>. Viitattu 5.5.2021.
- International Centre for Missing & Exploited Children 2017. Online Grooming of Children for Sexual Purposes: Model Legislation & Global Review. Verkkojulkaisu. https://www.icmec.org/wp-content/uploads/2017/09/Online-Grooming-of-Children_FINAL_9-18-17.pdf. Viitattu 15.5.2021.
- International Planned Parenthood Federation 2008. Sexual rights: an IPPF declaration. Pdf-tiedosto. Julkaistu 10/2008. https://www.ippf.org/sites/default/files/sexualrightsippfdeclaration_1.pdf. Viitattu 5.5.2021.

Kordinaatti julkaisuaika tuntematon. Materiaalivinkit nuorten parissa toimiville: grooming ja seksuaaliväkivalta. Pdf-tiedosto. https://koordinaatti.fi/system/files/2020-07/Materiaalivinkit_Material-tips.pdf. Viitattu 1.5.2021.

Korhonen, Anna 2017. Seksuaali- ja väkivaltatyöntekijä. Kuopion Tyttöjen Talo. Haastattelu 25.10.2017.

Korteniemi-Poikela, Erja & Cacciatore, Raisa 2015. Seksuaalisuuden portaat. Helsinki: Opetus-hallitus.

Kotimaisten kielten keskus 2019. Kuukauden sanat 2019. Grooming. Julkaistu 31.1.2019. https://www.kotus.fi/nyt/kuukauden_sana/kuukauden_sanat_2019/grooming.29298.news. Viitattu 15.5.2021.

Laiho, Mari (toim.) 2007. Lasten seksuaalinen hyväksikäyttö ja uudet viestintäteknologiat. Verkko-kirja. Pelastakaa Lapset ry:n julkaisusarja n:o 8. http://frantic.s3.amazonaws.com/pelastakaalapset/2016/02/01155657/Kirja-2007_web.pdf. Viitattu 11.4.2021.

Laitinen, M 2007. Lapsen houkuttelu. Teoksessa Laiho, Mari (toim.) Lasten seksuaalinen hyväksikäyttö ja uudet viestintäteknologiat. Verkkokirja. Pelastakaa Lapset ry:n julkaisusarja n:o 8. http://frantic.s3.amazonaws.com/pelastakaalapset/2016/02/01155657/Kirja-2007_web.pdf. Viitattu 11.4.2021.

Lajunen, Kaija, Andell, Minna & Ylenius-Lehtonen, Minna 2019. Tunne- ja turvataitoja lapsille. Tunne- ja turvataitokasvatuksen oppimateriaali. 2. korjattu painos. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126027/Tunne-%20ja%20turvataitoja%20lapsille_WEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 11.4.2021.

Lampainen, Katri 2011. Grooming internetissä ja lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Pro Gradu -tutkielma. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/26619/%20URN:NBN:fi:jyu-201103011839.pdf?sequence=1>. Viitattu 11.4.2021.

Lastensuojelulaki 2007/417. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>. Viitattu 11.4.2021.

National Society for the Prevention of Cruelty to Children 2019. Grooming. Verkojulkaisu. <https://www.nspcc.org.uk/what-is-child-abuse/types-of-abuse/grooming/>. Viitattu 11.4.2021.

Ojasalo, Katri, Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2014. Kehittämistyön menetelmät: uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Pajala, Mikko 2021. Jopa kolmasosa lapsista saa aikuisilta seksuaalissävyytteisiä viestejä kuukausittain – Tylysyyt ja uteliaisuus altistavat lapsia groomingille. Helsingin sanomat. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-200007941409.html>. Viitattu 15.5.2021.

Pelastakaa Lapset ry 2011a. Grooming internetissä ja lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. https://frantic.s3.eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaalapset/2016/02/01155212/Grooming-ra-portti_final.pdf. Viitattu 28.5.2021.

Pelastakaa Lapset ry 2011b. Lastenkokema seksuaalinen häirintä ja hyväksikäyttö internetissä. Pdf-tiedosto. <https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/frantic/pelastakaalapset/2016/02/01155018/Lastenkokema-seksuaalinen-hairinta2011.pdf>. Viitattu 15.5.2021.

Pelastakaa Lapset ry 2011c. Suojele minua kaikelta. Tietoa internetin ja digitaalisen median osuudesta lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön lasten kanssa ja heidän hyväkseen toimiville ammattilaisille. Esite. https://frantic.s3.eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaalapset/2016/02/01154623/Pela_SHK_esite_webFINAL.pdf. Viitattu 11.4.2021.

- Pelastakaa Lapset ry 2013. Ota puheeksi. Verkkajulkaisu. Julkaistu 6.11.2013. https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaalapset/main/2016/02/01123848/Ota-puheeksi_Final.pdf. Viitattu 5.5.2021.
- Pelastakaa Lapset ry 2016. Lasten seksuaalinen hyväksikäyttö verkossa. Verkkajulkaisu. Julkaistu 3/2016. https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaalapset/main/2016/02/09160549/lastenseksuaalinenhyvaksikayttonetissa_valmis.pdf. Viitattu 25.5.2021.
- Pelastakaa Lapset ry 2018. Lasten ja nuorten kokema seksuaalinen häirintä ja siihen liittyvä kiusaaminen digitaalisessa mediassa. Pdf-tiedosto. https://pelastakaalapset.s3.eu-west-1.amazonaws.com/main/2018/08/31131602/Sexting_raportti_web-002.pdf. Viitattu 5.5.2021.
- Pelastakaa Lapset ry 2020a. Pelastakaa Lasten lausunto oikeusministeriön työryhmämietinnöstä koskien seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistusta. Lausuntopyyntönumeron diaarinumero: VN/1984/2019. <https://pelastakaalapset.s3.eu-west-1.amazonaws.com/main/2016/02/05093943/Pelastakaa-Lasten-lausunto-oikeusministerion-mietinnosta-koskien-seksuaalirikoslainsaadannon-kokonaisuudistusta-30.09.2020.pdf>. Viitattu 25.5.2021.
- Pelastakaa Lapset ry 2020b. Stressi, huoli ja yksinäisyys -Koronapandemian vaikutukset lasten ja nuorten elämään. Pdf-tiedosto. https://pelastakaalapset.s3.eu-west-1.amazonaws.com/main/2020/05/22105112/Lapsen_aani_2020_FI_web.pdf. Viitattu 1.5.2021.
- Pelastakaa Lapset ry 2021a. Grooming lasten silmin -selvitys lasten ja nuorten kokemasta groomingista netissä. Pdf-tiedosto. https://pelastakaalapset.s3.eu-west-1.amazonaws.com/main/2021/04/23144001/grooming_lasten_silmin_2021-2.pdf. Viitattu 5.5.2021.
- Pelastakaa Lapset ry 2021b. Miten suojella lasta verkossa? Opas aikuiselle. Pdf-tiedosto. https://pelastakaalapset.s3.eu-west-1.amazonaws.com/main/2021/02/08150302/miten_suojella_lasta_verkossa_opas_aikuisille.pdf. Viitattu 11.4.2021.
- Pelastakaa Lapset ry julkaisuaika tuntematon a. Lapsen houkuttelu seksuaalisiin tarkoituksiin (grooming) Verkkajulkaisu. <https://www.pelastakaalapset.fi/kehittamis-ja-asiantuntijatyo/nettivihje-ja-seksuaalivakivallan-ennaltaehkaisy/tietoa-lapsiin-kohdistuvasta-seksuaalivakivallasta/lapsen-houkuttelu-seksuaalisiin-tarkoituksiin-grooming/>. Viitattu 29.5.2021.
- Pelastakaa Lapset ry julkaisuaika tuntematon b. Lasten seksuaalinen hyväksikäyttö ja digitaalinen media. Verkkajulkaisu. https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaalapset/main/2016/04/15164111/nettivihje_uusilehti_web.pdf. Viitattu 25.5.2021.
- Pelastakaa Lapset ry julkaisuaika tuntematon c. Ohjeita nuorille. Verkkajulkaisu. <https://www.pelastakaalapset.fi/ajankohtaista/kampanjat/turvallisesti-verkossa/ohjeetnuorille/>. Viitattu 11.4.2021.
- Rikoslaki 2011/540. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>. Viitattu 11.4.2021.
- Rinnekoti julkaisuaika tuntematon. Työkaluja selkeään seksuaaliterveyskasvatukseen. Turvataidot. Pdf-tiedosto. https://s3-eu-central-1.amazonaws.com/evermade-hdl/wp-content/uploads/sites/4/2019/08/09095429/Puheeksiottokortit_Turvataidot.pdf. Viitattu 15.5.2021.
- Salonen, Kari 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turun ammattikorkeakoulu. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>. Viitattu 9.12.2020.
- Santalahti, Tarja 2018. Nuorten seksuaalinen hyvinvointi, seksuaalikäyttäytyminen ja niiden uhkatekijät. Opettajan opas. Duodecim Koulun terveystietokirjasto. Julkaistu 5.2.2018. <https://www.koulunterveyskirjasto.fi/aihe/opetta-jalle-ja-opiskeluhuollolle/opettajan-opas-nuorten-seksuaalisuus-ja-seksuaaliterveys/oos00005>. Viitattu 11.4.2021.

- Savonia-ammattikorkeakoulu 2015. Sairaanhoidajan ammatilliset kompetenssit. Pdf-tiedosto. Julkaistu 25.3.2015. https://webd.savonia.fi/projektit/nettiops/Sh_kompetenssit_TN15S.pdf. Viitattu 29.5.2021.
- Selovuo, Kari 2018. Saavutettava sisältö - Opas suunnitteluun ja sisällöntuotantoon. Verkkojulkaisu. <https://www.hel.fi/static/hki4all/ohjeet/saavutettavuus-opas.pdf>. Viitattu 5.5.2021.
- Setlementti Puijola julkaisuaika tuntematon. Mikä on Tyttöjen Talo? Verkkojulkaisu. <https://www.puijola.net/tyttojen-talo/mika-on-tyttojen-talo/>. Viitattu 4.5.2021.
- SoMe ja nuoret 2015. Verkkosivusto. Julkaistu 4.5.2015. <https://wordpress.ebrand.fi/somejanuoret2015/2-suosituimmat-sosiaalisen-median-palvelut/>. Viitattu 20.5.2021.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2019. Väkivallaton lapsuus. Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Pdf-tiedosto. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161899/STM_2019_27_J.pdf. Viitattu 1.5.2021.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015. Seksuaalikasvatuksen tueksi. Työpaperi 35/2015. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129742/TY%C3%962016_35_web_korjattu.pdf?sequence=5. Viitattu 15.5.2021.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019. Kouluterveyskysely 2019. Verkkojulkaisu. Julkaistu 17.9.2019. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019091528281>. Viitattu 11.4.2021.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020. Seksuaaliväkivalta. Verkkojulkaisu. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/vakivallan-ehkaisy/seksuaalivakivalta>. Viitattu 11.4.2021.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021. Sukupuolistuneen väkivallan yleisyys. Verkkojulkaisu. Päivitetty: 9.3.2021 <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/vakivalta-ja-hairinta/sukupuolistuneen-vakivallan-yleisyys>. Viitattu 15.5.2021.
- Tiitinen, Aila 2021. Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Lääkärikirja Duodecim. Julkaistu 20.4.2021. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00941>. Viitattu 11.4.2021
- Tikoteekki 2014. Kuvat kommunikoinnissa. Tietotekniikka- ja kommunikaatiokeskus. Kehitysvamma-liitto ry. Kirjapaino Keili. Pdf-tiedosto. https://papunet.net/sites/papunet.net/files/materiaalia/Julkaisut/kuvat_kommunikoinnissa_2014.pdf. Viitattu 5.5.2021.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Pdf-tiedosto. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf. Viitattu 9.12.2020.
- Vilkka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Väestöliitto 2014. Grooming vaurioittaa kasvavaa nuorta. Potilaan lääkirilehti. Julkaistu 3.6.2014. <https://www.potilaanlaakarilehti.fi/uutiset/grooming-vaurioittaa-kasvavaa-nuorta/>. Viitattu 5.5.2021.
- Väestöliitto 2018. Mitä on grooming? Verkkojulkaisu. Julkaistu 15.10.2018. <https://www.hyvakysymys.fi/artikkeli/mita-on-grooming/>. Viitattu 11.4.2021.
- Väestöliitto 2019. Kannattaaks lähettää alastonkuva toiselle? Julkaistu 23.09.2019. <https://www.hyvakysymys.fi/video/kannattaaks-lahettaa-alastonkuva-toiselle/>. Viitattu 5.5.2021.
- Väestöliitto julkaisuaika tuntematon a. Seksuaalioikeudet. Verkkojulkaisu. <https://www.vaestoliitto.fi/seksuaalisuus/seksuaalioikeudet/>. Viitattu 15.5.2021.

Väestöliitto julkaisuaika tuntematon b. Seksuaalinen häirintä ja seksuaaliväkivalta. Verkojulkaisu. <https://www.vaestoliitto.fi/seksuaalisuus/seksuaalinen-hairinta-ja-seksuaalivakivalta/>. Viitattu 15.5.2021.

LIITE 1: PALAUTEKYSELY OHJAAJILLE

PALAUTEKYSELY **OHJAAJILLE**

GROOMING SEKSUAALIVÄKIVALTANA - TUNNISTA JA SUOJAUDU VERKOSSA -OPAS NUORELLE

Olisin kiitollinen, jos perehtyisit oppaaseen ja vastaisit kyselyyn!

-Miten arvioisit oppaan sisältöä?

-Miten oppaassa onnistuttiin huomioimaan kohderyhmä?

-Minkä arvosanan (1–5) antaisit oppaalle?

-Minkä arvosanan (1–5) antaisit oppaan ulkonäöstä?

-Minkä arvosanan (1–5) antaisit oppaan helppolukuisuudesta?

-Mikä oli erityisen onnistunutta?

-Puuttuiko oppaasta mielestäsi jotain olennaista? Jos, niin mitä?

-Mitä kehitysideoita sinulle tuli mieleen?

-Voisitko hyödyntää opasta työssäsi?

-Mitä muuta palautetta antaisit oppaasta?

Suuret kiitokset antamastasi palautteesta! Terveisin Sini Saari

LIITE 2: PALAUTEKYSELY NUORILLE

PALAUTEKYSELY **NUORILLE**

GROOMING SEKSUAALIVÄKIVALTANA - TUNNISTA JA SUOJAUDU VERKOSSA -OPAS NUORELLE

Olisin kiitollinen, jos perehtyisit oppaaseen ja vastaisit kyselyyn!

- Oliko grooming käsitteenä sinulle ennestään tuttu?
- Saitko uutta tietoa groomingin tunnistamisesta ja suojautumisesta? Jos sait, niin mitä?
- Tiedätkö mistä voit saada apua, jos kohtaat groomingia?
- Miten arvioisit oppaan sisältöä?
- Miten oppaassa onnistuttiin huomioimaan kohderyhmä?
- Minkä arvosanan (1–5) antaisit oppaalle?
- Minkä arvosanan (1–5) antaisit oppaan ulkonäöstä?
- Minkä arvosanan (1–5) antaisit oppaan helppolukuisuudesta?
- Mikä oli erityisen onnistunutta?
- Puuttuiko oppaasta mielestäsi jotain olennaista? Jos, niin mitä?
- Mitä kehitysideoita sinulle tuli mieleen?
- Mitä muuta palautetta antaisit oppaasta?

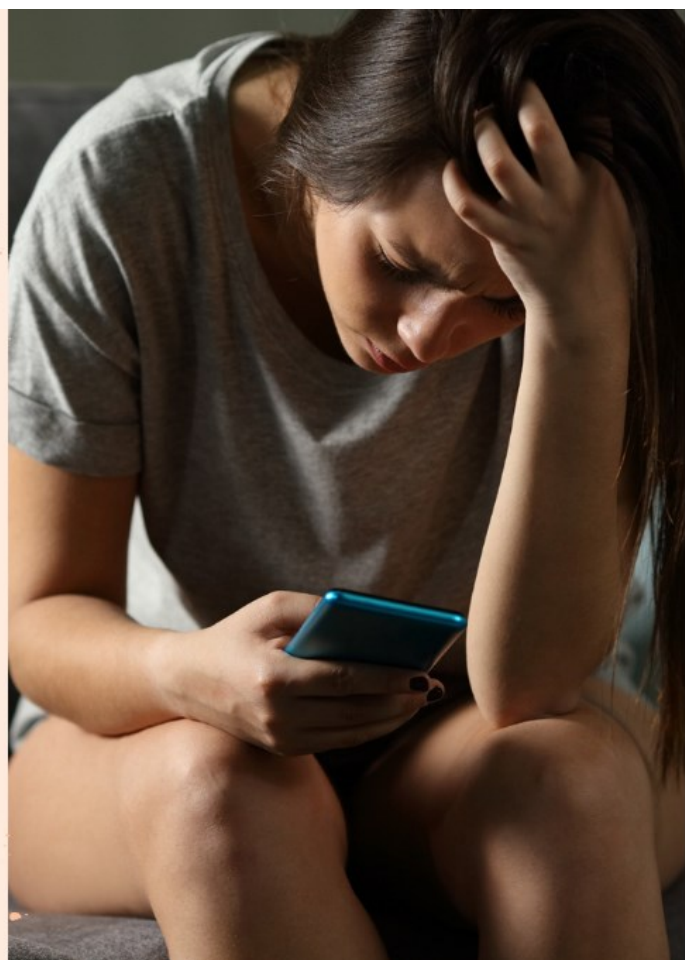
Suuret kiitokset antamastasi palautteesta! Terveisin Sini Saari

LIITE 3: GROOMING SEKSUAALIVÄKIVALTANA – TUNNISTA JA SUOJAUDU VERKOSSA. OPAS NUORELLE

GROOMING
SEKSUAALIVÄKIVALTANA
TUNNISTA
JA
SUOJAUDU
VERKOSSA
OPAS NUORELLE

Oletko saanut netissä tai somessa viestejä selvästi itseäsi vanhemmalta henkilöltä?
Onko joku uhkailut levittää tietojasi tai kuviasi ulkopuolisille? Tiedätkö mitä tehdä, jos joku lähettää sinulle alastonkuvan ja se ahdistaa sinua?

Tässä oppaassa kerrotaan groomingista ja siitä, mitä tehdä, jos kohtaat netissä seksuaalista houkuttelua.

SEKSUAALI-OIKEUDET

Ihmisoikeuksien mukaan jokaisella nuorella on oikeus koskemattomuuteen ja kasvaa ilman seksuaalista häirintää tai hyväksikäyttöä, riippumatta sukupuolesta, ihonväristä, iästä tai seksuaalisesta suuntautumisesta.

SINULLA ON OIKEUS

1.

Nauttia seksuaalisuudestasi ja ilmaista seksuaalinen suuntautumisesi ja sukupuolesi haluamalla tavalla. Sinulla on oikeus kokea itsesi ainutkertaiseksi, hyvinvoivaksi ja tyytyväiseksi omassa kehossasi sekä oikeus rakastaa ja luoda parisuhde.

2.

Tietoon seksuaalisuudesta ja oikeus saada seksuaalikasvatusta. Näiden tietojen avulla voit tehdä itsenäisesti päätöksiä omasta elämästäsi, esimerkiksi mahdollisesta raskaudesta. Sinulla on aina myös oikeus olla tietämättä mitä tehdä.

3.

Suojella itseäsi ja tulla suojelluksi. Sinulla on oikeus koskemattomuuteen, turvallisuuteen ja apuun läheisiltäsi. Saat päättää itse omasta elämästäsi ja siitä, mitä asioita kerrot muille ihmisille.

4.

Seksuaaliterveyspalveluihin. Sinulla on oikeus saada turvallista, luottamuksellista, korkeatasoista ja helposti saatavilla olevaa apua seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa. Sinulla on oikeus saada ehkäisyä.

5.

Oikeus näkyä. Sinulla on oikeus tulla nähdyksi ja kuulluksi, sekä ilmaista omat mielipiteesi.

6.

Oikeus vaikuttaa. Sinä saat osallistua ja vaikuttaa oman seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa niin itsesi kohdalla, kuin yhteiskunnallisella tasolla.

1/3

Suomessa joka kolmas alle 16-vuotias kertoo vastaanottaneensa seksuaalisesti häiritseviä viestejä, kuvia tai videoita itseään selkeästi vanhemmalta tai aikuiselta henkilöltä.

GROOMING ON RIKOS

Grooming tarkoittaa aikuisen tavoitteellista ja tietoista pyrkimistä seksuaaliseen kontaktiin alaikäisen kanssa tai suostutteluun seksuaalisiin tekoihin. Groomingin on seksuaalista houkuttelua tai seksuaalisen hyväksikäytön valmistelua.

Alaikäisen houkutteleminen seksuaalisiin tarkoituksiin on Suomen lain mukaan rikos, josta voidaan tuomita sakkoon tai vankeuteen. Groomingin seuraukset voivat näkyä laajasti uhrin eri elämänalueilla; opiskelussa, työkyvyssä, mielenterveydessä, seksuaalisuudessa, parisuhteessa, vanhemmuudessa ja elämänhallintataidoissa.

ILMENEMIS- MUODOT

Groomingin kohteeksi voi joutua kuka tahansa nuori riippumatta iästä, sukupuolesta tai seksuaalisesta suuntautumisesta. Tekijä voi olla sinulle tuntematon henkilö tai ennestään tuttu, esimerkiksi opettaja, valmentaja tai lähisukulainen. Seksuaalinen houkuttelu tapahtuu useimmiten netissä, esimerkiksi Facebookissa, Instagramissa tai Snapchatissa.

Grooming voi pahimmillaan johtaa fyysiseen tapaamiseen ja seksuaaliseen hyväksikäyttöön, kuten sukupuoliyhteyteen.

SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ ON AINA TEKIJÄN VASTUULLA!

Oma pukeutumisesi, päihtymystila tai mikään muukaan asia ei vähennä tekijän vastuuta.

OLE TARKKANA

"Lähetin puolialastoman kuvan itsestäni tutulle netissä. Myöhemmin hän uhkasi, että lähettää ottamani kuvan eteenpäin, jos en laittaisi toista kuvaa. Minua pelotti ja tuntui siltä, että koko maailmani olisi romahtanut."

Groomingin tunnusmerkit
Ole erityisen varovainen, jos netissä joku

- Yrittää sinnikkäästi saada sinua lähettämään viestejä tai kuvia
- Pyytää sinua jakamaan henkilökohtaisia tietoja itsestäsi
- Kehuu ylitsevuotavasti kuviasi ja on erityisen innokas juttelemaan sinua kiinnostavista asioista, kuten musiikista tai harrastuksistasi
- Pyytää pitämään keskustelut ja kuvamateriaalit salaisuutena
- Lähentää seksuaalissävytteisiä viestejä tai kuvia itsestään
- Pyytää sinua ottamaan ja jakamaan kuvia sukuelimistäsi
- Lahjoo ja lupaa asioita, jotka ovat liian hyviä ollakseen totta
- Kiristää ja uhkailee jakaa kuviasi ulkopuolisille tai vanhemmillesi
- Saa sinussa aikaan syyllisyyden tunteen
- Uhkailee sinua väkivallalla

SANO EI JA LÄHDE POIS

Sinä olet tärkeä ja arvokas. Kukaan ei saa loukata sinua ja sinun seksuaalisuuttasi. Yleensä ihmiset tahtovat toisilleen hyvää. Kaikkiin ihmisiin ei kuitenkaan kannata aina luottaa.

Älä anna tuntemattomien tehdä sinulle mitään sellaista, mikä tuntuu sinusta pahalta tai väärältä. Kaveri ja tuttu ei saa pyytää sinulta tai tehdä sinulle asioita, joita et itse halua. Kukaan ei saa pakottaa sinua tai lahjoa tekemään väärältä tuntuvia asioita.

Älä syyllistä itseäsi tekemistäsi tai tekemättä jättämistäsi asioista. Tärkeintä on, että tilanne saadaan pysäytettyä ja tekijä saadaan lopettamaan toimintansa.

SUOJAUDU

Suojaa kännykkäsi ja älylaitteesi

Käytä kaikissa laitteissasi riittävän monimutkaisia salasanoja, alaka ja salasanoja muille.

Tunne ja pidä omat rajasi

Sinulla on oikeus määrätä asioitasi, myös verkossa. Älä anna kenenkään painostaa tai houkutella sinua asioihin, joita et itse halua.

Kerro aikuiselle

Ota kuvakaappaus saamistasi seksuaalissavyytteisistä kuvista, poista itse jakamasi materiaali ja vaadi tekijää poistamaan kaikki kuvamateriaalit välittömästi. Kerro myös tekijälle, että kuvien lähettäminen, pyytäminen ja jakaminen ei ole sallittua, eikä pidä siitä. Ilmoita asiasta turvalliselle aikuiselle.

Estä tekijä

Sosiaalisen median palveluissa pystyt estämään tekijän, jolloin hän ei voi jatkaa ikävää toimintaa. Vaadi aina tekijää lopettamaan epäsopeva toiminta ja kerro, että se tuntuu väärältä.

ET OLE YKSIN

Seksaaliväkivalta aiheuttaa syyllisyyttä ja häpeää. Tämän vuoksi nuoret saattavat salata kokemaansa, eikä apua uskalleta tai osata hakea ja pyytää. On kuitenkin tärkeää, ettei jää asioiden kanssa yksin. Seksaalisen houkuttelun kokemuksista voi selvitä ja toipua.

Sinulla on oikeus apuun ja tukeen. Puhu luotettavalle aikuiselle ja hae apua jo siinä vaiheessa, kun jokin asia askarruttaa tai epäilet jonkun ottavan sinuun yhteyttä seksuaalisissa tarkoituksissa. Tällä voidaan estää tilanteen paheneminen ja voit välttyä suuremmilta ongelmilta.

”Netissä joku tuntematon lähetti alastonkuvia ja toinen kerta oli, kun joku kyseli alanko sekstailemaan. En ajatellut paljoa mitään, koska sitä näkee joka päivä.”

OTA YHTEYTTÄ

Jos alastonkuviasi on lähtenyt kiertämään luvatta, ilmoita siitä: nettivihje.fi

Ilmoita rikoksesta poliisille: nettivinkki.fi

Mietityttääkö ahdistelu, etkä halua puhua asiasta kotona? Täältä löydät luotettavia aikuisia:

Tule Tyttöjen Talolle juttelemaan ammattilaisten kanssa ja viettämään aikaa muiden nuorten kanssa: puijola.net/tyttojen-talo

Netari on somessa toimiva nuorisotalo, jossa voit jutella aikuisen kanssa: netari.fi

Nuorten Exitistä saat apua seurusteluun, omiin rajoihin ja seksuaaliväkivaltaan liittyvissä jutuissa: nuortenexit.fi

Nettiturvakodista saat apua jos olet joutunut väkivallan uhriksi tai kohdannut muuten väkivaltaa: nettiturvakoti.fi/nuoret

Sua varten somessa on paikka, johon voit olla yhteydessä, jos olet kohdannut ahdistelua, häirintää tai seksuaaliväkivaltaa. Sua varten somessa tiimin löydät Instagramista, TikTokista ja Snapchatista: loistoksetlementti.fi/sua-varten-somessa

Voit myös soittaa:

Lasten ja nuorten puhelin: **116 111**

Rikosuhripäivystyksestä saat apua esimerkiksi chatista tai soittamalla: riku.fi/yhteystiedot

SAVONIA

